

V
S
E
B
I
N
A:
A:

TRGOVSKI TOVARIŠ

Naše kreditne zadruga	181
Svetovna produkcija in cene	186
Vojno gospodarstvo Japonske	189
Slovenske regulativne hranilnice v letih 1936 in 1937	192
Svetovni blagovni trgi	195
Mednarodni gospodarski položaj	197
Naše gospodarstvo v jeseni leta 1938.	198
Kaj prinaša v življenju uspeh?	206
Trst	208
Henry Ford — petinsedemdesetletnik	209
Zboljšanje v USA	211
Mednarodna konferenca za uporabo lesa	212
Trajno dobra zaposlenost v svetovni gradbi ladij	213
To in ono // Tujski promet v Jugoslaviji // Nova tovarna konserv v Jugoslaviji // Moderniziranje našega trgovskega brodogoja // Zunanja trgovina Jugoslavije // Inozemska glavnicna v jugoslovanski tekstilni industriji // Fižol soja v Jugoslaviji // Narodna banka kralj. Jugoslavije // Gradba cest v Jugoslaviji // Jugoslavija—Zedinjene države // Gradba železnic v Jugoslaviji // Pridelek bombaža v Jugoslaviji // Trepča // Za evropsko carinsko zvezo // Romunski izvoz petroleja // Novi zračni velikani // Večji svetovni pridelek pšenice // 446 milijonov dol. za propagando // Udeležba Nemčije v svetovnem gospodarstvu // Razne gospodarske beležke	214
Društvene vesti // XXXVIII. redni občni zbor Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani	219

1938

LETO XXXV

ŠTEV. 9-10

TRGOVSKI TOVARIŠ

Glasilo Trgovskega društva Merkur za Slovenijo v Ljubljani,
Slov. trg. društva v Celju in Slov. trg. društva v Mariboru

Izhaja mesečno

Ureja Josip J. Kavčič, Ljubljana - Mirje

Uprava lista: Ljubljana, Gregorčičeva ulica, Trgovski dom

Lastnik in izdajatelj Trgovsko društvo Merkur za Slovenijo v Ljubljani

Naročnina za vse leto Din 36—

Posamezna številka Din 5—

Cene oglasom: Za enkratno objavo za celo stran Din 400—, za pol strani Din 200—, četrtnina strani Din 120— in osminka strani Din 70—. — Pri večkratni objavi se dovoli popust in sicer tri- do šestkrat 5 odstotkov in šest- do dvanajstkrat 10 odstotkov

Tiska tiskarna Merkur, trg. ind. d. d. v Ljubljani

Trgovski koledar za leto 1939

je izšel z zelo pestro vsebino ter je splošne važnosti. Dobro bo služil vsakomur, zlasti pa našim trgovcem in nameščencem, ter ga moremo radi tega povsod najtopleje priporočati. — Stane s poštnino vred 15 din. — Naroča se pri Trgovskem društvu »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani, Trgovski dom, Gregorčičeva ul. 27, telefon št. 26-52.

TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXXV

1938

ŠTEVILKA 9-10

NAŠE KREDITNE ZADRUGE

Slovenske kreditne zadruge so organizirane predvsem v dveh velikih zadrugh centralah: Zadrughni zvezi in Zvezi slovenskih zadrugh. Obe centrali objavljata vsako leto pregled svojega članstva, pa tudi preglede o poslovanju vseh članic. Vse do začetka letošnjega leta so kreditne zadruge najbolj trpele radi nelikvidnosti na našem kreditnem trgu. Vzrok za to je iskati v njih ozki povezanosti z našim kmetijskim gospodarstvom. Šele nova ureditev kmetijskih dolgov, ki jo je prinesla uredba o likvidaciji kmetijskih dolgov z dne 25. septembra 1936, je stvorila podlago za novo življenje v naših podeželskih kreditnih zadrughah. Po prevzemu kmetijskih dolgov odn. oddaji Privilegirani agrarni banki se je položaj za zadruge razčistil. Delo s prevzemom še ni končano, ter tudi ne more biti tako hitro končano. Če vzamemo iz zgodovine vzgled, vidimo, kako počasi je n. pr. po letu 1848. napredovalo razčiščenje odnošajev radi ukinitve starega fevdalnega sistema. Tedaj je trajalo v Avstriji to delo skoro 10 let in še so se vedno pojavljali novi pravni in gospodarski problemi. Naravno gre tudi delo pri nas počasi od rok, čeprav ima Privilegirana agrarna banka podružnice v Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu, ki z velikim številom uslužbenstva to delo dovajajo h koncu. Po zadnjih podatkih Privilegirane agrarne banke za 30. september je banka dokončno prevzela kmetijske dolgove od 1.064 denarnih zavodov in 106.347 dolžnikov. Naslednja tabela nam kaže prijavo kmetijskih dolgov, kakor jo posnemamo iz poročila Privilegirane agrarne banke za leto 1937. in dosedanji dokončni obračun banke (po stanju dne 30. septembra 1938):

v s a d r ž a v a :	prijavljeno	prevzeto
denarni zavodi	4.098	1.064
štev. dolžnikov	651.845	106.347
vsota dolga	2.746'95 milij. din	563'0 milij. din
priznано denarnim zavodom	—	217'6 milij. din

od tega podružnice:

Beograd :

denarni zavodi	2.192	435
štev. dolžnikov	318.257	40.937
vsota dolga	1.393'0 milij. din	157'0 milij. din
priznано denarnim zavodom	—	73'23 milij. din

Z a g r e b :	prijavljeno	prevzeto
denarni zavodi	883	341
štev. dolžnikov	133.714	31.716
vsota dolga	534'1 milij. din	142'7 milij. din
priznано denarnim zavodom	—	51'15 milij. din
L j u b l j a n a :		
denarni zavodi	509	166
štev. dolžnikov	47.863	8.870
vsota dolga	459'6 milij. din	133'6 milij. din
priznано denarnim zavodom	—	45'75 milij. din
S a r a j e v o :		
denarni zavodi	514	122
štev. dolžnikov	152.011	24.824
vsota dolga	340'28 milij. din	129'2 milij. din
priznано denarnim zavodom	—	36'9 milij. din

Skupno je bilo priznanih denarnim zavodom 217'6 milij. din, od tega na tekočem računu pri Privilegirani agrarni banki 163'4 milij. din, v 3% državnih obveznicah pa 54'2 milij. din.

Poleg tega je imela uredba za posledico tudi to, da so kmetje začeli v večji meri plačevati svoje dolgove. Tako so na račun anuitet plačali do konca leta 1937. 143'5 milij., v teku leta 1938. do konca septembra pa še 69'8 milij. din, tako da so kmetje skupno plačali 212'2 milij. din, kar je tudi v veliki meri prišlo v korist denarnim zavodom, ki so imeli dotlej kmetske dolžnike, od katerih so dobili le malenkostne zneske.

Tako je prišlo do tega, da so se že v letu 1937. začeli pojavljati znaki izboljšanja, še bolj pa je izboljšanje krenilo naprej, ko so začeli državni in privilegirani denarni zavodi dajati denarnim zavodom lombardna posojila na kmetske terjatve. V zvezi s tem so bile dane denarnim zavodom in tudi zadrugam še druge ugodnosti. Prav veliko je še pripomogla k oživiljenju uspešna akcija za mobilizacijo Zadrुžne zveze v Ljubljani, katero je omogočila dravska banovina z najetjem 63 milij. din posojila pri Poštni hranilnici v Beogradu.

Da je bila ta akcija potrebna, dokazujejo naslednje številke, ki smo jih povzeli iz poročil obeh najvažnejših naših zadrुžnih organizacij: Zadrुžne zveze in Zveze slovenskih zadrug. Zadrुžna zveza izdaja vsako leto posebno statistiko poslovanja svojih članic, ki je od leta do leta bolj podrobna. Zveza slovenskih zadrug pa objavlja podatke o poslovanju svojih članic v letnih poročilih. Z ozirom na veliko število zadrug (Zadrुžna zveza je imela na koncu leta 1937. včlanjenih 336 kreditnih zadrug, Zveza slovenskih zadrug pa 153, torej skupno 489 kreditnih zadrug) in pa na dejstvo, da velik del teh zadrug nima preveč dobro organiziranega knjigovodstva (saj morajo številnim zadrugam zveze sestavljati računске zaključke), je razumljivo, da prihaja ta statistika z znatno zamudo. Posebej je ta zamuda občutna bila v teh letih, ko so imele vse zadruge toliko dela z oddajo dolgov in dolžnikov Privilegirani agrarni banki. V naslednjem

podajamo glavne podatke o poslovanju kreditnih zadrug-članice Zadrुžne zveze in Zveze slovenskih zadrug v zadnjih letih:

Število zadrug		članice	članice	skupno
		Zadrुžne zveze	Zveze slov. zadrug	
	1929	301	147	448
	1930	314	147	461
	1931	318	147	465
	1932	323	149	472
	1933	325	149	474
	1934	324	150	474
	1935	323	150	473
	1936	322	154	477

V tem pregledu so vsebovane pri Zadrुžni zvezi samo one članice, ki so poslale podatke, kar velja tudi za vse naslednje tabele. Tudi smo pri njej izločili hrvatske zadruge, tako da velja statistika samo za slovenske. Število zadrुžnikov je znašalo v kreditnih zadrugah

	članice Z. Z.	članice Z. S. Z.	skupno
1929	90.228	58.071	148.299
1930	96.610	62.024	158.634
1931	100.241	64.431	164.672
1932	109.338	61.990	171.328
1933	95.981	62.008	157.989
1934	91.984	61.344	153.328
1935	88.914	60.346	149.360
1936	85.955	60.607	146.562

Denarni promet in hranilne vloge (obenem s tekočimi računi, v milij. dinarjev):

denarni promet	denarni promet			vloge		
	Z. Z.	Z. S. Z.	skupno	Z. Z.	Z. S. Z.	skupno
1929	3.749'6	2.617'1	6.366'7	955'7	603'2	1.558'9
1930	3.682'7	2.903'4	6.586'1	1.052'9	645'1	1.708'0
1931	3.226'0	2.295'2	5.521'2	1.045'7	678'0	1.723'7
1932	2.306'4	1.565'9	3.872'3	1.012'2	639'2	1.651'4
1933	1.560'0	1.591'9	3.151'9	965'9	598'5	1.564'4
1934	1.594'6	1.398'9	2.993'5	938'7	567'0	1.505'7
1935	1.526'2	2.086'2	3.612'4	930'1	524'2	1.454'3
1936	2.127'7	1.759'2	3.886'9	901'1	495'3	1.396'4

Za presojo položaja navajamo še statistiko gibanja vlog, ki kaže, koliko vlog je prišlo v zadruge in koliko je šlo iz njih ven. To statistiko objavlja dalj časa Zadrुžna zveza za svoje članice kot pa Zveza slovenskih zadrug. Vsi podatki so v milij. din:

	članice vloženo	Zadr. zveze dvignjeno	članice vloženo	Zveze slov. zadrug dvignjeno
1929	443'3	295'2	333'7	231'2
1930	425'5	336'1	379'8	284'6
1931	362'6	350'9	311'5	343'2
1932	259'6	291'4	308'4	352'4
1933	194'1	233'7	176'6	309'8
1934	187'3	208'7	122'1	172'1
1935	181'7	187'8	158'8	273'5
1936	193'5	227'8	125'2	195'4

Iz vseh teh podatkov se vidi, kako je krogotok denarja v naših zadrugah izredno zastal. Statistika denarnega prometa nam kaže, da je padel za več kot polovico v letih krize: od 6.586'1 milij. din v letu 1930. na 2.993'5 milij. din v letu 1934., ko je bila kriza najtežja. Samo pri vlogah je bilo n. pr. leta 1930. prometa okoli 1.335 milij. din, v letu 1934. je ta promet padel na 690 milij. din. Vidimo, kako so vsa leta od 1931. dalje prevladovali dvigi vlog. To bi se še bolj občutilo v statistiki vlog, če ne bi bilo vsakoletnih pripisanih obresti, ki so povzročile, da se stanje vlog ni zmanjšalo v še večji meri. Tako so skupne vloge padle od 1932. na 1936. samo od 1.723'7 na 1.396'4 milij. din, torej za 327'3 milij. din. To nazadovanje vlog je znatno manjše kot pri bankah, je pa nekoliko večje kot pri regulativnih hranilnicah. Tako so vloge v regulativnih hranilnicah dosegle najvišje stanje na koncu leta 1931. s 1.269 milij. din, do konca 1936. so se zmanjšale na 1.053 milij. din ali za 216 milij. din. Pri tem pa je treba že vpoštevati, da se je položaj regulativnih hranilnic začel izboljševati že leta 1936., ko še ni kazalo, da bi se za zadruge položaj lahko bistveno izboljšal in je prve mesece po uredbi o likvidaciji kmet-skih dolgov bilo mnogo pesimizma, dokler ni prišlo do ukrepov, ki so dvignili optimizem in se je začelo živahnejše življenje v naših denarnih zavodih. In dvoma, da bo tudi statistika združnega poslovanja, kar se tiče kreditne zadruga, pokazala ugodnejšo sliko v letu 1937., še bolj pa v letu 1938., ko je prišla do veljave akcija za mobilizacijo naših denarnih zavodov. Končno navajamo še nekaj podatkov o poslovanju samih združ-nih zvez. Vzeli smo predvsem podatke o njih bilančni vsoti in prometu. Podatke o bilančni vsoti smo vzeli zato, ker se tudi v njih vidi najbolj gibanje vlog pri vezah, saj so lastna sredstva osrednjih zvez razmeroma majhna v primerj s tujimi sredstvi, ki so jim jih zaupale njih članice. Tako izkazujejo obe zvezi v milij. din:

	Bilančna vsota		denarni promet	
	Zadr. zveza	Zveza sl. zadr.	Zadr. zveza	Zveza sl. zadr.
1929	184'2	24'1	1.051'1	305'1
1930	203'9	30'6	1.251'5	365'8
1931	206'6	31'0	1.218'9	293'6
1932	201'3	29'7	592'3	174'7
1933	205'3	29'6	263'2	122'0
1934	210'0	29'9	550'9	129'4
1935	208'0	28'9	140'8	123'5
1936	201'5	28'5	163'3	101'9
1937	190'1	28'4	298'0	121'4

Vidimo, da se bilančne vsote v krizi niso dosti zmanjšale, zato pa je tem bolj padel promet, ki je skoro izginil. Tako sta bili obe zvezi navezani na živovarjenje in sta radi tega morali zanemarjati druge svoje naloge. Šele v letu 1937. izkazuje promet nekaj znakov izboljšanja. Upati je, da bodo številke za 1938. prinesle ugodnejšo sliko o poslovanju tako zvez kakor tudi njih članic.

Obe zvezi sta imeli mnogo svojih sredstev izposojenih kmetskim zadrugam, ki pa zopet niso mogle vterjevati posojil od svojih članov. Tako je naravno, da tudi zveze niso mogle zadostiti potrebam svojih članic, ki so imele naložbe pri njih. Položaj je bil še težavnejši za Zadružno zvezo, ker je imela znatne naložbe pri Zadružni gospodarski banki. Če pogledamo statistiko naložb zadrug v denarnih zavodih in pri lastnih zvezah, dobimo, da so imele članice Zadružne zveze naložene razmeroma najznatnejše vsote pri svoji zvezi, dočim so imele članice Zveze slovenskih zadrug svoje naložbe v veliki meri tudi drugod. V naslednjem navajamo še statistiko naložb članic obeh zvez ter naložbe pri njih zvezah (v milij. din):

	Naložbe čl. Z. Z.	vloge pri Z. Z.	nal. čl. Z. S. Z.	vloge pri Z. S. Z.
1930	326'8	199'2	90'4	28'8
1931	290'8	199'3	?	28'8
1932	288'2	195'1	?	25'2
1933	285'0	199'4	?	25'3
1934	280'7	201'3	55'6	24'0
1935	284'2	202'1	56'5	23'9
1936	263'0	196'7	50'5	22'8
1937	—	186'3	—	23'2

Vzeli smo v to statistiko samo naložbe kreditnih zadrug, ker so imele druge zadruge razmeroma malo naložb (tako so znašale vse naložbe nekreditnih zadrug-članic Zadružne zveze na koncu leta 1936. komaj 3'5 milij. din, vse naložbe nekreditnih zadrug-članic Zveze slovenskih zadrug pa 4'6 milij. din). Nadalje vsebuje ta statistika tudi naložbe hrvaških kreditnih zadrug-članic Zadružne zveze, ker je velik del teh naložb bil ravno pri Zadružni Zvezi v Ljubljani.

Zgornja tabela nam kaže, da so se vloge pri Zvezi slovenskih zadrug, ki jih je imela manj, zmanjšale od 1930 na 1937 za 5'6 milij. din, pri Zadružni zvezi pa za 12'9 milij. din, pri Zadružni zvezi so se vloge začele znatneje zmanjševati šele v letu 1937, ko je bil gospodarski položaj že znatno boljši.

Ko je prišla kriza leta 1931., niso imele naše zadružne zveze in z njimi vse ostale kreditne zadruge dosti opore pri onih zavodih, od katerih bi bilo pričakovati, da bodo podprli zlasti naše kreditno zadružništvo. Največ kreditov je dala še Narodna banka, z njo pa nekaj tudi Poštna hranilnica. Naslednji pregled nam kaže, kako majhne so bile vsote, ki sta jih dobili obe zvezi. Tako so znašala menična in lombardna izposojila obeh zvez pri Narodni banki in Poštni hranilnici v tisočih din:

	Zadružna zveza	Zveza slovenskih zadrug	skupno
1929	2.375	—	2.375
1930	2.750	1.000	3.750
1931	5.250	1.200	6.450
1932	4.012	3.482	7.494
1933	3.752	3.298	7.050
1934	2.981	3.366	6.347
1935	2.316	2.930	5.246
1936	1.150	2.610	3.760
1937	200	2.270	2.470

Pregled kaže podrobno, da sta imeli obe zvezi največ kreditov leta 1932. s 7,5 milij. din, toda ker so bili krediti predragi, sta se obe zvezi trudili, da bi čimprej zmanjšali svoje obveznosti in do konca leta 1937. so se te obveznosti zmanjšale na 2,5 milij. din, še bolj pa v letu 1938.

Obe zvezi se nahajata pod zaščito. Zadružna zveza v Ljubljani je zaprosila za zaščito dne 12. aprila 1934, odobren pa je bil odlog plačil za 6 let od 23. maja 1936 dalje (odlog velja za njene dolgove, nastale do 30. junija 1934). Obrestna mera znaša za stare hranilne vloge in vloge v tekočih računih 2,5 % za dobo od 30. junija 1934 do 31. decembra 1935, od 1. januarja 1935 pa znaša obrestna mera 2 %. Zveza slovenskih zadrug je zaprosila za zaščito dne 27. avgusta 1937. Odobren ji je bil odlog plačil 19. maja 1938 za 6 let od dneva odločbe. Odlog velja za dolgove, nastale do 27. avgusta 1937. Obrestna mera za stare vloge znaša 2 % bruto od 27. avgusta 1937 dalje. (Odlok o zaščiti Zadružne zveze je bil objavljen dne 6. junija 1936 v »Službenem listu«, odlok za Zvezo slovenskih zadrug pa 27. julija 1938.) Na osnovi razdelitve poslovanja v staro in novo poslovanje izkazuje Zadružna zveza za 31. december 1935 1.590.277 din novih vlog, za 31. december 1936 1.596.665 din, za 31. december 1937 pa 3.126.262 dinarjev. Zveza slovenskih zadrug izkazuje po stanju dne 31. decembra 1937 novih vlog 460.807 din, ker je novo poslovanje obstajalo le malo časa. Znatno večje vsote vlog v novem poslovanju izkazuje tekoče leto.

Po objavah v »Službenem listu« je bilo do 15. oktobra 1938 dovoljenih zadrugam 254 odlogov plačil. To je zelo visoka številka, če pomislimo, da sta obe zvezi imeli v svojem članstvu na koncu leta 1937 474 kreditnih zadrug v Sloveniji (Zadružna zveza 323, Zveza slovenskih zadrug 151). Od objav dovoljene zaščite jih je bilo v »Službenem listu« l. 1935 96, naslednjega leta ravno toliko, l. 1937 29, letos pa 33. Po podatkih obeh zvez pa je kreditnih zadrug, katerim je bila dovoljena zaščita, okoli 320 (od tega števila odpade na članice Zadružne zveze 239, na članice Zveze slovenskih zadrug pa 81). Vloženih je še nekaj prošenj za zaščito, ki pa še niso rešene.

D. P.

SVETOVNA PRODUKCIJA IN CENE

Zveza narodov v Ženevi je pretekli mesec izdala svojo publikacijo o svetovni produkciji in cenah v letu 1937/38. Iz te publikacije, ki je nadaljevanje številnih dosedanjih povojnih publikacij, posnemamo tele ugotovitve:

Svetovna produkcija je dosegla lani rekordno višino, kakor ni bila zabeležena niti leta 1929., katero leto so splošno smatrali za leto največ-

jega dviga svetovnega gospodarstva. Svetovna produkcija osnovnih, t. j. najvažnejših predmetov, je preseгла višino leta 1929. za 10%, produkcija hranil in živil za 6 %, produkcija surovin, potrebnih za industrijo, pa za 19 %. To kažejo tudi naslednje številke, ki smo jih posneli iz najnovejšega statističnega mesečnika Zveze narodov za september 1938, pri čemer je podlaga statistike za 1929 kot 100:

	1938	1936	1937
Splošni indeks	92	104	110
od tega: Evropa brez Rusije	96	105	109
Rusija	84	107	112
sev. Amerika	84	94	102
ostali svet	98	113	116
Produkcija po izvoru:			
kmetijski proizvodi	90	104	107
nekmetijski proizvodi	69	106	119
Produkcija po porabi:			
hranila	100	103	106
surovine:	75	106	119
od tega: 1. kmetijskega izvora	98	107	120
2. nekmetijskega izvora	69	106	119

Iz teh razpredelnic je razvidno, ga je predvsem produkcija kmetijskega izvora izkazovala najmanjše razlike od leta do leta. To je tudi razumljivo z ozirom na značaj te produkcije, ki je v prvi vrsti odvisna od tehnike pridelovanja ter od vremenskih prilik. Tudi se kmetijska produkcija le počasi in z velikimi stroški lahko prilagodi popolnoma izpremenjenim tržnim razmeram, če se pokaže za to potreba. Nasprotno pa izkazuje večje izpremembe industrijska proizvodnja, z njo vred pa tudi produkcija surovin in pogonskih sredstev za industrijo. Posebno je občutljiva ona industrija, ki proizvaja produkcijska sredstva, dočim se industrije, ki proizvajajo dobrine za direktni konzum, v svoji produkciji bolj stalne. Razumljivo je, da ob velikih fluktuacijah, ki jih izkazuje industrijska proizvodnja, tudi produkcija surovin za njo kaže večje izpremembe v obsegu kot druga produkcija.

Za presojo na trgu najvažnejših produktov (katere imenuje publikacija produits de base) navajamo še po septembrskem statističnem mesečniku Zveze narodov naslednje podatke o zalogah teh proizvodov. Zveza narodov je vzela 24 najvažnejših proizvodov, od tega 12 hranil in 12 surovin, oz. njih zaloge, v kolikor so statistično izkazane, ter je sestavila naslednji indeks o količinah teh zalog:

1929	100	1932	124	1936	97	1937	94
------	-----	------	-----	------	----	------	----

Iz tega je razvidno, da so ob najnižjem stanju proizvodnje dosegle zaloge največje količine: od 1929 na 1932 je produkcijski indeks padel od 100 na 92, istočasno pa je narastel indeks zalog od 100 na 124, od 1932 do 1937 je slika zopet nasprotna: produkcijski indeks je v splošnem narastel od 92 na 110, indeks zalog padel od 124 na 94. Najnovejši podatki za junij 1938 kažejo, da je indeks zalog padel pri hranilih na 80,8, pri surovinah je narastel na 109,7; to je važna ugotovitev obenem z dejstvom, da je začela svetovna industrijska produkcija pešati.

Končno podajamo še za industrijsko produkcijo naslednje številke (1929 = 100):

	1932	1936	1937
svetovna produkcija z Rusijo	69	111	119
brez Rusije	63	96	103
konzumni predmetj	79	100	104
produkcijska sredstva	43	92	102

Vzporedno s podatki o svetovni produkciji je omeniti še, da svetovna trgovina še ni dosegla po obsegu razvoja svetovne industrijske proizvodnje. Kajti njen indeks je narasel od 1932 na 1937 od 75 na 97 in torej ni dosegel stanja iz leta 1929, ki je izhodišče za študije. Šele do 1936 na 1937 je svetovna trgovina hitreje narasla kot produkcija, vendar še ni mogla doseči razvoja svetovne proizvodnje. Ta dvig svetovne trgovine je pripisovati dejstvu, da so številne države znatno več uvozile za oboroževanje ter izvrševale znatna investicijska dela, poleg tega pa so države, ki proizvajajo v prvi vrsti surovine, imele radi visokih cen surovin v prvi polovici leta možnost, da povečajo svoje nakupe v drugi polovici 1937.

Od 1920 do 1937 se je povečala proizvodnja živil (brez mesa in mleka) za 19 % na 1 prebivalca. Povečanje je nekoliko manjše, če odštejemo Rusijo. Moramo reči, da je ta dvig v primernem razmerju z naraščajočim številom in višjo civilizacijo prebivalstva na svetu. Produkcija industrijskih izdelkov za konzum je narasla od 1920 do 1937 za 32 %, vendar je bila leta 1937. za 3 % nižja kot leta 1929. na 1 prebivalca sveta, predvsem radi velikega zmanjšanja produkcije v severni Ameriki. Nadalje se je povečala produkcija produkcijskih sredstev, preračunana na 1 prebivalca, od 1920 do 1929 za 36 %, toda leta 1937. je bila v primeri z letom 1929 manjša za 5 %. Tudi to zmanjšanje je v zvezi z zmanjšanjem produkcije v severni Ameriki, dočim je evropska produkcija izkazala od 1929 na 1937 povečanje za 4 %.

Zmanjšanje industrijske delavnosti za časa svetovne gospodarske depresije je znatno zmanjšalo zaposlenost in povečalo nezaposlenost. Vendar pa so se povsod kazali napori, da razdele zmanjšano količino dela na čimvečje število delavstva. Najvažnejši ukrep v tej smeri je bilo skrajšanje delovnega časa. Toda zaradi izboljšanja tehničnih naprav se je produkcija na 1 delavca znatno povečala, ne samo na uro dela, ampak tudi na 1 zaposlenega delavca sploh. To kažejo naslednje številke Mednarodnega urada za delo:

	1930	1932	1935	1936	1937
produkcija na 1 delavca	95	99	99	105	104
produkcija na uro	101	110	116	118	119

Te številke veljajo za ves svet, všteti Rusije in je za podlago vzeto leto 1929. kot 100.

Industrijski dobički so začeli v letu 1937. znatno naraščati v večini držav; tudi dohodek od kmetijstva je dosegel znatno višino.

Kažejo pa vsi podatki o produkciji, da je proti sredini leta 1937. polet, ki se je začel leta 1932., začel popuščati. Prvi znaki tega so se pokazali že proti koncu leta 1936. in v začetku leta 1937., ko so začeli tečaji industrijskih delnic popuščati. Spomladi 1937 so začele popuščati

tudi cene najvažnejših proizvodov in ker je bil padec močnejši za surovine, se je začela kriza predvsem v onih državah, ki proizvajajo predvsem surovine. Za kmetijstvo samo pa je najvažnejše, da je bila v letu 1938. izredno dobra letina tako v severnoameriških Zedinjenih državah kakor tudi v velikem številu drugih držav.

Za razvoj v letu 1938. navajamo še naslednje številke o industrijski produkciji (1929 = 100):

	rudarske in manufakturne industrije			
	svet z Rusijo	svet brez Rusije	Evropa	sev. Amerika
1929	100	100	100	100
1932	69'7	63'7	71'8	54'4
1936	110'4	96'3	101'1	88'9
1937	?	103'3	110'4	93'4
marec 1938	?	90'6	110'7	68'0
junij 1938	?	87'1	105'4	66'3

Ti najvažnejši podatki kažejo padec industrijske proizvodnje, ki je bil zopet najznatnejši v severni Ameriki. Najnovejši podatki iz severnoameriških Zedinjenih držav kažejo, da je od junija dalje produkcija zopet narasla že v mesecu juliju (indeks 83), nato tudi v avgustu na 88 in po dosedanjih podatkih za september je tudi v septembru narasla na 90 kar je najvišje stanje od oktobra 1937 sem. To povečanje je prišlo vključ političnim pretresljajem v Evropi.

VOJNO GOSPODARSTVO JAPONSKE

Novi japonski finančni in trg. minister Ikeda je star 71 let. Skozi vse življenje je delal z železno energijo pri znanem velekoncernu Mitzui — glej »Trg. Tov.« 1937, št. 12 —. Šele v preteklem letu je prvič opravljal javno službo. Bil je pet mesecev predsednik Japonske banke in je v tem kratkem času postavil temelje za vpostavitve jena. Sedaj je Ikeda »gospodarski diktator« Japonske in je kot tak japonsko gospodarstvo popolnoma spremenil.

Finančni in trgovski minister prvega vojnega leta sta mislila samo na uvažanje vojnega materiala in sta vodila devize v tej smeri, pri čemer sta zanemarila potrebe zunanje trgovine. Na mesto te politike je postavil Ikeda, ki združuje obe ministrstvi, politiko pomnožitve deviz. Prva točka programa je sicer še vedno nabava vojnega materiala, druga je pa dušitev mirovnega gospodarstva, tako da se more poleg oboroževalne industrije le izvozna industrija polno razvijati. Tako je predvsem tekstilna industrija napeljana v to smer. Prepovedana je uporaba bombaža v zasebnem gospodarstvu in je bilo uvedeno strogo nadzorstvo v vseh bombaževih skladiščih in prodajalnah. V to svrhu je Ikeda izposloval pri notranjem ministrstvu uvedbo posebno gospodarske policije. Pretivalstvo je kmalu čutilo voljo železnega moža. Položen je temelj novega poostreženega vojnega gospodarstva. Cene ne smejo iti več kvišku, nedopustna prodaja se ne bo več vršila. Ikeda je

javno dejal, da bi se zjokal ob misli, kakšno pomanjkanje bo prišlo nad ljudstvo, a nič ne pomaga; glavna stvar je, da se na Kitajskem izvojuje zmaga. — Če se kljub temu ne bo? —

Poleg odredbe o uporabi tekstilij se je poostрила tudi omejitev v uporabi železa. Dočim je bila prej prepovedana samo poraba železa za gradbe in za določene strojne namene, je prepoved sedaj razširjena na nabroj drugih predmetov. Omenimo ključavnice, postelje, peči, lonce, stroje in aparate za barvanje in predenje, za keramično in tiskarniško industrijo, za izdelavo žebeljev razen za podkovanje, stroje in aparate za izdelavo osvežujočih in alkoholnih pijač, parumov, mila, gramofonov in gramofonskih plošč, papirja, ščetk, bombaževine, nalivnih peres, svinčnikov, slame, klobukov, mrež itd. itd.

Te prepovedi pomenijo brezposelnost za neštevilne rokodelce in majhne obrtnike in industrijce. Isto posledico ima prepoved za izdelovanje in predelovanje usnja, razen v slučajih posebnega uradnega dovoljenja. Tako na primer se ne sme uporabljati usnje za izdelovanje čevljev, sedel, gonilnih jermenov, športnih predmetov, sandal, suknj, klobukov, rokavic, ročnih torbic in vseh drugih vrst torbic itd., z eno besedo: usnje se sme uporabljati samo za izdelavo vojaških in eksportnih predmetov. Trgovci in predelovalci morajo v teku 14 dni javiti uradom svoje zaloge. Poleg tega se uvede na podlagi odredbe od 1. avgusta t. l. natančno nadzorstvo na novo na trg prihajajočega usnja. Vsakega desetega v mesecu mora biti javljeno, koliko živine je bilo zaklane; prodaja in nakup sta dovoljena le za uradno določene trgovce ozir. obrate. Druga naredba o usnju pravi, da se cene usnja ne smejo zvišati; in da si država pridrži ureditev v razvoju cen.

Bombaž, železo in usnje so pa šele trije od 32 surovinskih predmetov, kojih domača uporaba bo z odredbami v najbližjem času prepovedana ali močno omejena. Vlada računi, da bo s tem 1,300.000 do 1,400.000 delavcev in rokodelcev zgubilo delo in zaslužek. Zato so otvorili posredovalnice za delo, s 1. julijem. So pod nadzorstvom socialnega ministrstva in imajo nalogo, da preskrbijo brezposelnim delo v oboroževalni ali pa v eksportni industriji. Ženske, ki so in bodo izgubile delo, naj odidejo po možnosti nazaj domov na deželo; na železnicah imajo znižano vožnjo. A kaj bodo doma, ko je pa tudi tam taka revščina in kjer starši sami deklince agentom, rekli bi, prodajajo, da gredo v mesta delat! Delavci železne, usnjene itd. industrije naj delajo z nadomestilij in jim država z denarjem olajša preustroj. Dalje je z avgustom stopil v veljavo zakon o deželni mobilizaciji, po katerem se morajo izučeni delavci javiti na pristojnih mestih, kjer jim bodo po možnosti preskrbeli delo.

Dvomi o ostrini odredb nastanejo s tem, da so mnenja o trajanju njih potrebe kaj različna. Za primer naj navedemo besede generala Arakija, novega ministra za vzgojo, ki pravi, da se je treba pripraviti na dvajsetletno vojno in da takó dolgo pač ni mogoče izhajati brez usnjenih čevljev. Tudi Ikeda sam se je izrekel proti pretiravanju narodne gorečnosti; v njegovem ministrstvu je namreč nekdo predlagal, naj se iz ozirov varčnosti opustijo ovratnice samoveznice. Za tako preveliko gorečnost bi se dalo navesti še mnogo slučajev.

Če so že sedaj taki ukrepi potrebni, kaj bi bilo šele, če bi se Japonska zapletla v vojno na več strani! Lahko razumemo, zakaj je v zadnjem

obmejnem sporu. Japonska proti svoji volji tako hitro ponudila Rusiji roko miru in sprave.

*

Neki dopis iz Tokia kramlja o teh zadevah v prav prijetnem optimističnem tonu:

Na vseh koncih in krajih naj se varčuje in naj se ne šari s surovinami; tudi je treba naložiti denar v vojnem posojilu. »Fronta, to je prostor za surovine; domovina ima svoje veselje nad nadomestili,« tako si predstavlja ljudstvo vso to zadevo in posluša z navdušenjem, kaj vse se da narediti iz domače prsti in iz domačega lesa: cevi in kolesa, avtomobili in tisočeri sestavni deli industrije! S tem se dajo prihraniti na uvoznih devizah nešteti milijoni. Japonci so prepričani, da so vse te nebrojne nadomestilne možnosti plod japonskega duha; to seveda nikakor ni res.

Podgane, mačke in psi uživajo pri Japoncih kot bodoči dobavitelji usnja v vzhodnoazijskem vojnem gospodarstvu vedno večji ugled. V posebno velikih častéh je pa kit; na letakih, v karikaturah in stihih je povelečevan kot upapolno čudovito bitje: njegova koža daje izborno usnje, in more zato vse drugo usnje iti na fronto; njegovo olje prekaša vse maščobe in njegovo meso je slaščica. »Goveji guljaž mi ne diši, ljubim samo kitovo kri.«

Kaj bomo pa oblekli? Japonska tekstilna industrija je najvažnejša prehranjevalka dežele, a navezana je na grozotno velik uvoz bombaža in volne. Ne delajte si skrbi, Japonci in Japonka! Saj imamo stanično volno. Z mogočnim skokom je prešla Japonska od 30-odstotne primešalne kvote kar na 100odstotno, in bo v bodoče vse za domači trg namenjeno tekstilno blago iz stoodstotne staničnine. Samo kmetje in delavci dobivajo 30odstotno primešanico; čisto bombaževo in volneno blago gre kot devize nabavljajoč izvoz izključno le v inozemstvo.

Tako ukazuje Ikeda, novi gospodarski in finančni minister v eni osebi, veliki japonski diktator varčevanja. Žalostno gleda ženski svet na svoje kimone, blesteče se v barvah; takšnih ne bo več, pela bo samo stanična volna. Preveč skrbi si pa Japonke tudi ne delajo; razpoložljivih zalog je še za eno leto. In do tedaj, si mislijo, bo pa vojske vendarle že konec; eno leto je za državnika kratko, za mlade deklice pa neskončno dolgo. »Pa še steklene kimone bomo dobile; saj smo brale, da se da iz stekla sprestiti nit, ki je prav tako dobra kot ona iz svile.« — Ikeda odkrije vsak dan nove možnosti varčevanja in je najbolj vzel na piko ženski svet, ki seveda razvija v Japonski vprav razkošno bogastvo v blagu. »Zakaj naj bi ženske nosile dolga krila? Za tri pedi naj bodo krajša in narod si bo prihranil toliko in toliko milijonov vatlov blaga.« — »Prav rade storimo to, gospod minister,« se smehljajo Japonke; doslej jim je moda prepovedovala vsako skrajšanje kril. — »Čemu gube v krilih dijakinj? Proč z njimi! Pri vsakem krilu prihranimo dva metra blaga.« — »Zakaj pa ne, gospod minister! Bo vsaj svet videl, da imamo me Japonke med vsemi ženskami najlepše boke.« — »Zakaj nosijo šolarke dolge črne nogavice? Porabijo ogromne množine bombaža! Kratke nogavice bi bile tudi dobre.« — »Živio, gospod minister!«, vpijejo šolarke in mečejo osovražene nogavice proč, »bodo naše vitke noge vsaj enkrat rešene teh nemarnih pošasti.«

A varčevalni odloki ministra ne prinašajo ženskam samo veselja. Na tisoče ljubkih majhnih japonskih deklic se je v preteklih dneh bridko

jokalo; zgubile so službo. Minister je namreč kratkomalo prepovedal vse modne izložbe in blagovne hiše. Zastonj so lastniki ugovarjali, opozarjali na narodnogospodarsko korist kolikor mogoče velike porabe. Minister je samo godrnjal: »Neumnost! Modne izložbe ženskam samo glave mešajo. Če vidijo v izložbah deklice, oblečene po najnovejši modi, pozabijo na vso obleko in vse perilo, ki ga imajo doma, in kupujejo kot divje. Vsaka misli, da ji je treba samo novo obleko kupiti, pa bo takoj tako mlada in brhka kot te zapeljive kače v izložbah.«

Bolj premeteni kot lastniki blagovnih hiš in modnih izložb so bili pa gostilničarji in direktorji gledališč. Tudi njim je pretil hud udarec; hoteli so jim zapreti hlajenje zraka. Za hlajenje zraka je potreben amoniak in druge kemikalije; te so pa, je dejal minister, za vojno gospodarstvo važnejše kot za obiskovalce kinov in gostiln. Moramo pa vedeti, kaj pomeni na Japonskem v poletni vročini ohlajeni zrak; tako je prijeten kakor pri nas zakurjena soba pri 30° pod ničlo. V skoraj tropskem poletju Japonske je ohlajeni zrak tak nebeški užitek, da požremo tudi najstarejši film in najbolj neumno igro ter da smo zadovoljni tudi z najslabšo jedjo, samo da za par ur uidemo dušeči sopari, ki teži zunaj na nas. »Sedaj pa, fantje, pokažite, kaj znate in da ste dobri režiserji!« so dejali gostilničarji gledališkim intendantom. Oba stanova sta zakopala bojne sekire in sta se združila v interesno skupino »amoniak«. Najprvo se je obrnila ta družba na velike vremenske opazovalnice, da bi zvedela, kdaj bo nastopila največja vročina. Ko je nato točno po programu nastopil najbolj vroči dan, je sklicala družba konferenco z Ikedovimi strokovnjaki mrzlineskega gospodarstva. Režija je delovala občudovanja vredno. Poiskali in pripravili so bili za zborovanje dvorano, ki je bila že ob hladnih zimskih dneh tropično vroča; ta dan je bila pa pravi pekel. Prej so pa še pognali nekaj vročine skoz kurilne naprave in ventilatorji so imeli naenkrat kratek stik. V tem peklu so servirali vrelo kavo. Kdor je odprl okno, ga je takoj zopet zaprl; kajti noter je prihajala samo zareča sapa bližnje tovarne in pa neznosen smrad, pri katerem so prireditelji najbrž tudi imeli svoje prste vmes.

Ura za uro je potekala, konferenca je bila dolga. Slednjič so bili ponosni ministerialni svetniki samo še majhni umazani kupči mokre obleke in so odredbo o hladilnem zraku preklicali.

Tako zmago je treba proslaviti. Gospodje od družbe »amoniak« so se šli najprvo kopat; in nato so bili tako zelo sposobni režiserji povabljeni od hvaležnih gostilničarjev v najkrasnejšo in najhladnejšo restavracijo, in skupaj so v najlepši harmoniji in ob izbornem razpoloženju slavili zmago nad Ikedo in njegovimi oprodi.

V. Š.

SLOVENSKE REGULATIVNE HRANILNICE V LETIH 1936 IN 1937

Dosedaj je bil »Trgovski Tovariš« časopis, ki je stalno poročal o računskih zaključkih regulativnih hranilnic Slovenije, katerih je 29. Zadnje podatke o bilancah regulativnih hranilnic smo objavili za leto 1935. v št. 11—12 našega časopisa leta 1936. Sedaj pa je Zveza jugoslovanskih hranilnic, ki združuje vse slovenske regulativne hranilnice, začela v veliko večji meri objavljati podatke o stanju hranilnic. Vse do leta 1935. se je

omejevala na stalno priobčevanje stanja hranilnih vlog in vlog na tekoče račune kakor tudi števila vlagateljev, oz. lastnikov tekočih računov. Za leti 1936. in 1937. je zveza že izdelala tabelarični pregled svojega članstva. Poleg bilančnih števil je v tem pregledu dala tudi podatke o prometu ter višini obrestne mere. Pri tem moramo ugotoviti, da je statistika za 1937 še bolj podrobna, kar daje boljši vpogled v poslovanje regulativnih hranilnic, ki tvorijo tako velik del našega kreditnega sistema, da je njih pregledna slika velike vrednosti za presojo našega gospodarskega položaja.

Prvo, kar moramo ugotoviti je, da se je pri velikem delu hranilnic na splošno začel položaj boljšati v letu 1937. Tedaj je Državna hipotekarna banka dala trem občinam v Sloveniji (mesta Ljubljana, Maribor in Celje) večja posojila, s katerimi so ta mesta odplačevala svoje dolgove pri svojih mestnih hranilnicah, ki so na ta način prišle do znatnih zneskov gotovine, kar so lahko porabile za povečano izplačilo vlog svojim vlagateljem. Poleg tega je mesto Ljubljana najelo še 6 % obligacijsko posojilo v znesku 30 milij. din, ki ga je bilo mogoče vpisati tudi s knjižicami Mestne hranilnice ljubljanske tako, da se je vsota vlog mestne hranilnice ljubljanske znatno zmanjšala. V naslednjem podajamo pregled uspeha te akcije za tri hranilnice (v milij. din):

	Ljubljana	Maribor	Celje
Posojilo mestu	30'0	18'0	5'0
kom. posojila hranilnice 1935	123'3	29'5	14'2
1936	75'4	18'6	13'35
1937	80'9	1'3	7'6
vloge v hranilnici 1935	392'7	112'4	42'9
1936	373'2	93'7	38'7
1937	379'0	86'3	31'9

Z zneskom 53 milij. din posojil je postalo likvidnih hranilnih vlog po stanju na koncu leta 1935. 548'0 milij. din, kar je približno polovica vseh vlog regulativnih hranilnic v Sloveniji. S posojilom Drž. hipotekarne banke kakor obenem z drugimi odplačili je uspelo mestnim občinam Ljubljana, Celje in Maribor zmanjšati svoje dolgove, kar se je poznalo v zmanjšanju komunalnih posojil teh treh mest od 1935 na 1936 od 167'0 na 107'3 milij. din in še nadalje v letu 1937. na 89'8 milij. din, torej za skoro polovico prvotnega zneska. Zaradi tega so tudi zavodi lahko v večji meri izplačevali vloge vlagateljem, kar se vidi zlasti iz podatkov hranilnic v Mariboru in Celju. Pri ljubljanski mestni hranilnici pa je bil dotok vlog tako velik, da je daleč prekosil odtok vlog, kar se vidi že iz računskega zaključka za 1937.

Druga akcija, ki je razčistila položaj hranilnic in jim privedla novo življenje, je bila ureditev kmetijskih dolgov. Po podatkih Privilegirane agrarne banke je 29 hranilnic v Sloveniji izročilo banki 6.679 kmetijskih dolžnikov, pri katerih je znašal dolg 88.869.853 din. Na osnovi oddaje je bilo hranilnicam mogoče dobiti na račun anuitet že znatne zneske, nadalje pa jim je bilo omogočeno lombardirati terjatve pri Priv. agrarni banki ter državne obveznice po razmeroma nizki obrestni meri 3 %, kar jim je dalo znatne vsote gotovine.

Sama statistika gibanja vlog nam daje naslednjo sliko: vloge so dosegle svoj višek na koncu leta 1931. z 1.269'1 milij. din, nato pa so padle

do konca leta 1937. na 1.044'76 milij. din. V tekočem letu pa je bil vse-skozi do septembra zabeležen stalni dvig vlog, ki so narasle do 31. avgusta 1938 na 1.089'9 milij. din, vendar pa s tem stanjem še niso dosegle višine iz leta 1931.

Naslednja tabela nam kaže stanje vlog na koncu leta in bilančno vsoto v tisočih dinarjev:

	knjižice	tekoči rač.	skupno	bilančna vsota
1929	660.182	358.668	1.024.850	
1930	741.644	440.489	1.182.133	
1931	781.748	487.340	1.269.088	
1932	749.375	444.761	1.193.136	
1933	710.638	428.446	1.139.084	1.183.606
1934	673.185	427.339	1.100.526	1.161.230
1935	640.410	431.384	1.071.794	1.148.850
1936	609.873	443.391	1.053.264	1.138.217
1937	622.942	421.816	1.044.758	1.105.444
31. avg. 1938	638.996	450.915	1.089.911	

Iz te razpredelnice je razvidno, da so do leta 1931. vloge v tekočih računih naraščale hitreje kot na knjižice. Med njimi je bil tudi velik del vezanih vlog. Največji odtok vlog je bil leta 1932. in deloma tudi še 1933., kasneje pa je bilo izplačanih manj vlog kot prejšnja leta. Šele v letu 1937. nudi statistika ugodnejšo sliko. Predvsem so narasle vloge na knjižice, niso pa mogle kompenzirati odtoka vlog s tekočih računov, tako da je skupna vsota vlog tega leta še nekoliko padla. V tekočem letu pa je nastopilo trajno izboljšanje tja do meseca septembra, ko so se razmere prehodno poslabšale, v trenutku, ko to pišemo pa se vrača zopet denar obilno v vse denarne zavode.

Da se je položaj hranilnic izboljšal, je razvidno tudi iz dejstva, da se je od 1936 na 1937 znatno povečal denarni promet. Tako je znašal denarni promet leta 1936. le še 2.801'3 milij. din (bil je največji pri obeh banovinskih hranilnicah), leta 1937. pa je zopet narastel na 3.732'1 milij. (bil je zopet največji pri obeh banovinskih hranilnicah, kjer je znašal 1.710'3 milij. din v primeri s 1.583'0 milij. din v letu 1936.).

Sama bilančna slika slovenskih hranilnic je po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic naslednja (v milij. din):

Aktiva:			Pasiva:		
	1936	1937		1936	1937
gotovina	58'4	9'2	vloge:		
Nar. banka in P. hr.	8'5	6'6	na knjižice	609'9	622'9
blag. zapiski	11'5	82'7	v tek. računih	443'4	421'8
skupno	78'4	98'5	skupne vloge	1.053'3	1.044'7
naložbe v den. zav.	107'0	117'5	rezervni skladi	66'0	70'8
nav. hip. pos.	14'1	1'5	reeskont	9'2	3'6
hip. amort.	159'2	125'1	lombard	2'5	0'1
menična	15'0	15'3	bilančna vsota	1.138'2	1.105'4
ček. računi:					
vknjižena pos.	242'2	261'2			

Aktiva:

	1936	1937
na menice s por.	56'8	23'8
Priv. agr. banka	24'0	54'7
komunalna	246'6	241'4
vredn. papirji	61'8	76'2
nepremičnine	32'6	33'8
inventar	0'8	0'8

Nadalje prinaša statistični pregled tudi podatke o številu vlagateljev, katerih je bilo na koncu leta 1936. 138.574, na koncu leta 1937. 134.336. Največje število vlagateljev pri dveh mestnih hranilnicah: v Ljubljani in Mariboru.

Končno vsebuje statistika tudi podatke o poslovnem uspehu naših hranilnic. V letu 1936. je izkazovalo 20 hranilnic 3.965.706 din čistega dobička, 1 hranilnica pa izgubo v znesku 52.261 din. V letu 1937. je izkazovalo 18 hranilnic 3.245.764 din čistega dobička, 1 pa izgubo v znesku 30.077 din. Vendar te številke ne dajejo točne slike o uspehih poslovanja hranilnic, ker velik del hranilnic v bilanci posebej ne izkazuje čistega dobička; nekatere hranilnice namreč čisti dobiček takoj odvedejo raznim skladom, ki se za toliko zvišajo, kolikor je znašala dotacija. Zato torej podatke o doseženem poslovnem uspehu ne moremo vzeti za popolne.

SVETOVNI BLAGOVNI TRGI

Dogovor v Münchenu je na svetovnih blagovnih trgih kaj hitro odjeknil. Svetovne surovinske cene, ki so bile že poprej le malo padle, so pokazale tendenco za zopetno okrepitev. Zlasti se je to poznalo pri bakru, svincu, cinu in cinku ter prav tako tudi pri kavčuku. V teku enega meseca so cene pridobile za ca 7 odstotkov. Poleg teh so se v manjšem obsegu okrepile razne vrste čaja in bombaža, volna merino, surova svila in afriška konoplja sisal. V primeri s to splošno trdno tendenco se je oslabilo le malo svetovnotržnih predmetov, kot na primer kanadska pšenica, surovi sladkor, maslo, ameriška koruza.

Večje veselje do nakupov se je javilo zlasti pri avstralskih avkcijah volne, pri gori imenovanih kovinah, pri kavčuku in pri londonskih avkcijah volne. A tugi za bombaž, za zapadnoevropske vrste vlaken in mestoma tudi za surovo svilo in surovo džuto je bilo povpraševanje nekoliko živahnije. Po rešitvi političnih problemov, pa naj bo le-ta začasna ali trajna, upajo zlasti v Zedinjenih državah na skorajšnji splošen gospodarski razmah. To se pozna že v novih naročilih ameriške industrije, pri čemer sta v ospredju zanimanja pri kovinah baker in cin, med drugimi predmeti pa kavčuk.

Svetovni trgi pšenice so bili neprestano v kolebanju. Potreba uvoznih dežel je omejena, kar je spričo velikega, za 15 odstotkov nad lanskim se gibajočega pridelka severne zemske polovice čisto umljivo. Dalje pa kaže tudi v Avstraliji in Argentini žitni pridelek doslej prav dobro in to na večji posejani ploskvi. — Na brazilskih trgih kave so se cene dobro držale in so evropski interesenti nekoliko več kupovali.

Izvoz iz Brazilije je bil v zadnjih mesecih proti pričakovanju vedno večji in se je mogel zato obseg brazilskega uničevanja kave skrčiti. — Živahno veselje do nakupa se je, kot rečeno, javljalo na londonskih avkcijah čaja in je bil dovoz po večini prodan; povpraševanje se je oziralo predvsem na kvaliteto. — V dneh krize poostrena napetost na londonskem trgu surovega sladkorja se je v oktobru umaknila boljši tvorbi cen, pri čemer se je kot ovirajoč činitelj pojavilo majhno veselje do nakupa pri angleških rafinerijah. — Glede na bogate zaloge kaka so mednarodni konsumni krogi slej ko prej le malo kupovali. — Trg kavčuka je politični pritisk v drugi septembrovi polovici dobro prestal. Svetovnopolitično pomirjenje je nato v oktobru cene poživilo in okrepilo, tako da so bile slednjič tako visoke kot pred letom dni. Zlasti mnogo so kupovali Amerikanci. Svetovno porabo kavčuka za tekoče leto cenijo na dober milijon ton, s čimer bi bila dosežena lanska poraba v višini 1.080.000 ton.

Ameriški bombaž je svojo septembrsko slabost prebolel in se je okrepil. Ponudba iz nove letine se giblje v precej zmernih mejah. Bližajoče se volitve v Zedinjenih državah in s tem v zvezi potreba visokih bombaževih cen za dežele bombaževe kulture nam pravita, da bo razvoj cen obrnjen zaenkrat še navzgor. — Na avkcijah volne v Avstraliji je obstajalo od začetka oktobra dalje zelo živahno povpraševanje ob trdnih cenah. — Cene surove svile so nalahno potegnile, oprte na majhne zaloge v predelovalnih deželah, zlasti v Zedinjenih državah. — Trg surove džute je kazal precejšnjo izenačenost. Omejitve delovnega časa v indijski džutini industriji se je pričela s 26. septembrom in je pričakovati nalahnega padanja indijskih zalog, ki so v teko zadnjega leta narasle za nič manj kot za 60 odstotkov. — Trgi lanú so bili kar naprej trdni; v vzhodni Evropi boš težko kje eš dobil kaj starih zalog, v zapadni Evropi se pa javlja povpraševanje v vseh konsumnih deželah. V novi sezoni bodo pripeljali Rusi najbrž še manjšo množino lanú na trg kot so jo lani, in sicer zaradi lastne povečane porabe. — Konoplja manila se je dobro držala, a pričakovanega povpraševanja ni bilo. Vzhodnoafriški sisal je precej kolebal.

Trgi srebra so dobili oporo v povpraševanju za ameriške trgovske namene. — Svetovna produkcija platine in platinskih kovin v višini 470.000 unc je precej višja kot konsum in so se nabrale že večje zaloge; da se cene kljub temu dobro držijo, je vzrok na novo se porajajoča gospodarska konjunktura v Zedinjenih državah. 1 unca = 31,1 grama. — Izhajajoč iz poživljenja v trgovini bakra v Ameriki in v pričakovanju novega znižanja zalog zlasti v USA so cene bakra poskočile v enaki meri v Ameriki kot v Evropi. Konsumenti so prvič posegli aktivneje v kupčijo, ker ne razpolagajo z večjimi zalogami. — Svinec je sledil gibanju bakra v zelo hitrih skokih. Posameznosti o mednarodni omejitvi svinčene produkcije sicer še niso znane, a ponudbe so manjše. — Trg cinka je bil brez lastnega življenja in se je bolj ali manj prilagodil splošni tendenci. Preskrba trga je zelo obilna. — K nenadnemu dvigu cen cina so pripomogli v prvi vrsti večji nakupi ameriških porabnikov, ki so prišli do izvedbe v zvezi z novim gospodarskim razmahom, napovedanem od Roosevelta.

Podamo običajni seznam cen za začetek avgusta in septembra ter za sredo oktobra:

Blago	Borza	Začetek avgusta	Začetek septembra	Sreda oktobra
Pšenica	Chicago	66'75	63'—	63'75
Rž	Chicago	44'50	42'—	43'—
Kava	New York	4'87	5'50	5'37
Siadkor	New York	1'06	1'06	1'03
Konoplja (sisal)	London	17'50	15'75	16'75
Bombaž	New York	8'53	8'08	8'45
Džuta	London	19'37	19'19	19'44
Volna	Bradford	26'50	25'50	26'—
Surova svila	New York	1'70	1'71	1'78
Lan	Leningrad	50'—	50'—	50'—
Baker	New York	10'02	9'90	10'42
Cin	New York	42'75	42'75	45'10
Svinec	London	14'44	15'—	15'94
Cink	London	13'87	13'70	14'75
Srebro	London	19'44	19'25	19'44
Kavčuk	London	7'68	7'87	8'43

MEDNARODNI GOSPODARSKI POLOŽAJ

Padec konjunktura v svetovnem gospodarstvu, ki se je javljal že v lanski jeseni, se je letos nadaljeval. Padec se je najbolj javil v Združenih državah in je od tam prešel na ostale gospodarske enote sveta. V prvi letošnji polovici so produkcijske številke težke industrije v U. S. A. v primeri z isto lansko dobo padle za 52 do 62 %, številke tekstilne industrije pa za cca 40 %. Obenem je pa naraslo število brezposelnih in število insolventov. Znaki konjunkturnega poslabšanja so se javili, kot rečeno, tudi v drugih državah, posebno ostro v Veliki Britaniji. Proti koncu prvega letošnjega polletja je bilo v Angliji registriranih cca. 1.800.000 brezposelnih, kar je za cca. 400.000 več kot v istem lanskem roku; indeks obratnega delovanja je padel za 6% in celó ogromni obseg oboroževanja ni mogel zaposlenosti dvigniti na normalno stopnjo. V Švedski, Norveški, Danski, Belgiji, Holandski in Švici je položaj gospodarstva pod vplivom depresij; v Češkoslovaški se je položaj poslabšal pod vtisom politične krize. Le v Franciji so se po konstituiranju Daladierovega ministrstva pokazali znaki zaboljšanje tendence. Vobče neugodni položaj svetovnega gospodarstva se kaže tudi v splošni brezposelnosti, ne samo v Angliji. Skupno število brezposelnih na svetu je znašalo na koncu preteklega leta 16,500.000 oseb in se je v prvi letošnji polovici povečalo za 1 milijon oseb, kljub sezijskemu zboljšanju v številnih državah.

Poslabšanje konjunktura je prišlo do izraza tudi v zmanjšanem obsegu svetovne trgovine. Zlasti izvoz iz Evrope zaznamuje bistven padec sedemnajstih odstotkov, in sicer se javlja ta padec v vseh deželah. A tudi prekomorske surovinske dežele izkazujejo zmanjšan izvoz, ki je znatno pod lansko izvozno vrednostjo, in to vsled padca cen. Obseg zunanje trgovine 52 držav, ki predstavljajo 90 do 95 odstotkov vse

svetovne trgovine, se je zmanjšal letos tako po vrednosti kot po množini za več kot 10 odstotkov, pri čemer so deloma sodelovali tudi sezijski vplivi.

Od konca letošnjega junija dalje se pa javljajo v Ameriki in tudi v nekaterih evropskih deželah znaki tendenčnega preobrata, ki je najvidneje prišel do izraza v haussu na borzi v New Yorku. Ta tendenca izboljšanja je bila v prvi vrsti posledica vobče mirnejšega presojanja mednarodnega položaja. Tudi na surovinskih trgih se je navzgor na tendenca uveljavila. V tednih spora glede Češkoslovaške je bila vobča tendenca zopet slabša, razen kar se tiče nakupov v vojne svrhe, bodisi glede oboroževanja ali prehrane itd. Zaenkratna mirna rešitev spora bo tendenco vsekakor pognala zopet navzgor.

NAŠE GOSPODARSTVO V JESENI LETA 1938.

Veliki svetovnopolični dogodki niso ostali brez posledic tudi za naše gospodarstvo, čeprav moramo takoj ugotoviti, da pri dogajanjih naša država ni bila neposredno udeležena. Pač pa je pričakovati nadalje znatne izpremembe v strukturi naše zunanje trgovine, ki bo poslej še bolj navezana na Nemčijo kot največjega partnerja. Pomisliti je treba samo na veliki prirastek industrij, ki jih je dobila Nemčija s sudetskonomškim ozemljem. Nadalje bo pridobila na važnosti tudi Poljska s priključitvijo velikih premogovnikov in železarn. Odnosaji do Madžarske bodo ostali v glavnem neizpremenjeni, razen če upoštevamo, da bo Madžarska s priključitvijo dela Slovaške postala večja kmetijska država. In končno bodo naši trgovinski odnošaji s Češkoslovaško, ki je postala iz industrijsko-kmetijske države pretežno kmetijska s še vedno znatno industrij, morali biti postavljeni na novo podlago. Seveda se danes pred ureditvijo odnošajev češkega gospodarstva s sosedi ne da o tem še konkretno razpravljati in bomo morali počakati nadaljnega razvoja dogodkov, ki pa se razvijajo zelo hitro, kakor smo videli v teh dneh.

Dogodki na severu so imeli svoje posledice predvsem na polju denarnega in kreditnega gospodarstva. Zaradi napetih razmer se je kapital držal rezervirano, odnosno bežal iz držav, odkoder je to mogoče, v druge države, ki so se mu zdele varnejše, n. pr. v Belgijo in severnoameriške Zedinjene države. Tako je bilo meseca julija uvoženih v severnoameriške Zedinjene države po podatkih zakladnega ministrstva zlata za 54 milij. dolarjev, naslednjega meseca 118 in septembra 1938 že 625 milij. dolarjev, tako da je zlati zaklad USA narastel na 13.869 milij. dolarjev.

Na efektnih borzah je nastopilo mrtvilo, ki je znatno znižalo tečaje državnih papirjev in delnic. Bili so dnevi, ko se je samo nudilo blago in ni bilo nobenega povpraševanja. Vse to je zniževalo tečaje do neverjetnih nižin. Ko je nastopil preokret v svetovni politiki radi napovedi sestanka predstavnikov štirih velesil v Monakovem, ki je bil dne 29. septembra, so tečaji začeli skokoma naraščati. Dne 28. septembra so dosegli najnižje točke, nato pa že 29. septembra zabeležili dvig, ki se je nadaljeval v prihodnjih dneh tako, da so prišli zopet nazaj na prejšnjo višino. To dokazuje naslednja tabela tečajev zagrebške borze za najvažnejše datume; vzeli smo 31. avgust kot izhodišče za normalne tečaje, nato 28. september, ko so tečaji dosegli najnižje stanje, in najnovejše tečaje v oktobru, t. j. za 21. oktober (v kolikor je imela beograjska borza tečaje, ki jih zagrebška ni beležila, smo jih vzeli iz tečajnice beograjske borze in pri tem označili beograjske tečaje z velikim B):

	31. avg. 1938	28. sept. 1938	21. okt. 1938
7% investicijsko posojilo	99—99'50	96 blago	98—99
agrariji	61—62'25	59 blago	59'50—60
vojna škoda promptna	479—481	425 blago	466—470
begluške obveznice	91—92	82—83	88'50—90
dalmatinski agrariji	90—90'75	80 blago	88—89
4% severni agrariji	60'50 denar	59 blago	58—59
8% Blerovo posojilo	97'50 denar	92 blago (B)	97'25—99
7% Blerovo posojilo	93 denar	87'50 bl. (B)	90'37—91'50
7% posojilo Drž. hip. banke	99 denar	94—95	100 denar
7% stabilizacijsko posojilo	97'50—99	?	97—98

Tudi tečaji naših papirjev na inozemskih borzah, ki so za časa krize padli na minimum, izkazujejo povišanje po kritičnih dneh na prejšnji nivo. Za pregled položaja navajamo tudi te tečaje:

	24. avg. 1938	27. sept. 1938	20. okt. 1938
7% Bler v Londonu	25'125—25'5	16—18'5	27'75—28'75
8% Bler v New Yorku	27'25—28	19—22	28—29'375
7% DHB v New Yorku	40—42'5	25—30	44—47
7% Bler v New Yorku	25—25'875	16.125—18	27—28
5% funding v New Yorku	62	—	68
7% stabil. v Parizu	356	300	365
5% funding v Parizu	120	91	109

Manj posledic je bilo na blagovnem polju. Indeks cen v večini držav ni kazal dosti izprememb, ker je pač vladalo na trgu pričakovanje bodočega razvoja dogodkov. Nasprotno so cene prej kazale znake popuščenja kot znake povečanja. Tudi v onih državah, kjer so ljudje s tezaviranim denarjem kupovali življenjske potrebščine in drugo, se je pokazalo, da radi tega nivo cen ni narastel. Edino, kar je bilo opaziti, je bilo znatno zmanjšanje zalog. Sedaj po prestani krizi se zopet kažejo znaki izboljšanja in za značilno na trgu je vsekakor smatrati dejstvo, da je kartel producentov bakra zvišal ta mesec proizvajalno kvoto od 95 na 105%.

Znatnejše so bile posledice pri denarnih zavodih. Toda nemir je trajal le malo časa. V nekaterih državah je bil odtok vlog iz denarnih zavodov znatnejši, v drugih zopet manjši. Tako n. pr. so se vloge pri osrednjem zavodu francoskih hranilnic: »Caisse des depots et consignations« radi likviditetnih potreb francoskih hranilnic znatno zmanjšale. V prvi polovici septembra je bilo vlog v ta zavod 85'9, dvigov 194'5 milij. frankov, tako da je znašal presežek vlog nad dvigi 108'6 milij., v drugi polovici septembra je bilo novih vlog samo 58'0, dvigov 1.038'15 milij., torej presežka dvigov 980'15 milij., v prvi polovici oktobra so vloge narasle že na 297'9 milij., dvigi pa na 1.799'2 milij. frankov, to pa radi tega, ker so večinoma hranilnice še naprej vodile opreznostno politiko. Na razpolago so nam tudi že podatki z Madžarskega, kjer so se vloge v septembru pri bankah zmanjšale: na knjižice za 136'7 ali 18'2% na 613'1 milij. pengö, na tekoče račune za 9'7 milij. ali 1'3% na 727'6 milij., tako da so vloge skupno padle za 146'4 na 1.340'7 milij. pengö. Po statistiki nemških hranilnic za september so se vloge zmanjšale za 156'5 milij. mark, kar je pa le 0'9% vsega stanja hranilnih vlog. Iz statistike nemških bank je nadalje razvidno, da so se vsi upniki zmanjšali od konca avgusta do konca septembra 1938 od 18.912 na 18.205 milij. mark ali za 707 milij. mark, dočim so se upniki zvišali v avgustu letos za 767 milij. mark.

Vloge se vračajo v denarne zavode

Ob napetem položaju v Evropi se je, čeprav je bilo znano stališče naše države, polastila vznemirjenost tudi naših vlagateljev. Vseskozi do 25. septembra so kolikor toliko ohranili mir, oni teden od 26. septembra dalje pa so začeli prihajati v denarne zavode in dvigati svoje vloge. V sredo 28. septembra je vznemirjenost dosegla svoj višek, trajala pa je še v četrtek. V petek je nastopil že popoln preokret in namesto dviga so vsi denarni zavodi opazili stalen dotok vlog. Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic so znašale nove vloge v petek dne 30. sept. 1938 v Mestno hranilnico ljubljansko le 33.550 din, v soboto je dobila že novih vlog za 700.000 din, od tega samo na knjižice 500.000 din. Hranilnica dravske banovine je dobila že v petek 918.000 din novih vlog, dočim so znašali dvigi 320.000 din, tako da je bilo presežka novih vlog 598.000 din na en sam dan. Po položaju pri posameznih važnejših zavodih, kolikor smo jih mogli v tem času anketirati, se je vrnilo 25—40% vlagateljev in vlog že nazaj, del vlagateljev pa, ki ga je bilo sram dviga, je nesel svoje vloge v druge zavode, tako da je danes že nad tretjina dvignjenih vlog prišla nazaj v denarne zavode.

Vloge so se tako pri hranilnicah kakor pri bankah v avgustu znatno dvignile (povečanje vlog je znašalo samo pri bankah 21 milij. din). V septembru je delno nastopil padec pri hranilnicah in bankah. Skupno cenimo, da so se vloge pri slovenskih hranilnicah in bankah zmanjšale za okoli 150 milij. din, od katerih pa je že okoli 50 milij. din prišlo nazaj v prvi polovici oktobra. Pri tem je bilo opaziti, da je publika bila bolj mirna pri hranilnicah in velikih zadrugah kot pri bankah; da pa so tudi banke zabeležile zmanjšanje tujih sredstev v večji meri, je pripisovati dejstvu, da so bile pri njih znatne vloge hranilnic, ki so sedaj za svojo likvidnost potrebovale te vloge in jih tudi dvignile. Po podatkih agencije »Jugo-

slovenski kurir, ki izhaja v Beogradu, je bilo v vsej državi dvignjenih okoli 1.500 milij. din, od katerih pa se je že velik del vrnil nazaj v zavode.

Zanimivo je tudi, da v nekaterih krajih sploh ni bilo opaziti dviganja vlog. Izgleda, da je bilo dviganje vlog bolj veliko v mestih in to predvsem v Ljubljani. Po dosedaj razpoložljivih podatkih so n. pr. narasle od avgusta na september vloge pri hranilnicah v Črnomlju in Novem mestu, nadalje posebno v štajerskih hranilnicah: Slovenska Bistrica, Gornja Radgona, Ptuj, Slovenjgradec in Murska Sobota, torej v obmejnih krajih, kjer bi človek misli, da bodo ljudje bolj vznemirjeni.

Da so bili znatnejši dvigi pri zavodih, v katerih je udeležen češkoslovaški kapital, je razumljivo, toda pozneje se je izkazala solidnost tega bankarstva in njegovih matič, tako da so dvigi tudi tu prenehali.

Poštna hranilnica

Poštna hranilnica izkazuje, da so se hranilne vloge pri njej v teku septembra zmanjšale od 1.318,408.105 din na 1.190,296.845 din, torej za 1281 milij. din ali za 97%.

Denarni zavodi so v veliki meri mobilizirali tudi svoje čekovne vloge pri Poštni hranilnici. Poleg tega so tudi zasebniki za trenutne potrebe odtegnili Poštni hranilnici znatnejše vsote svojih naložb na čekovnih računih. Vendar je gros potreb bil povzročen po denarnih zavodih, ki so potrebovali gotovino za izplačila vlagateljem. Zaradi tega so se čekovne vloge pri Poštni hranilnici od konca avgusta do konca septembra zmanjšale od 1.715,456.906 na 1.535,711.258 din, torej za 17975 milij. din ali za 105%. Istočasno je število računov naraslo v vsej državi nadalje od 25.845 na 25.924. Po posameznih podružnicah se je število računov in čekovnih vlog gibalo naslednje:

	število računov		ček. vloge v milij.	
	31. avg.	30. sept.	31. avg.	30. sept.
Beograd	7.962	7.995	727'26	704'45
Zagreb	6.971	6.979	419'55	348'04
Ljubljana	6.667	6.678	284'12	211'1
Sarajevo	2.425	2.425	175'54	169'35
Skoplje	1.516	1.519	73'3	69'5
Podgorica	178	180	27'55	26'7
Sušak	132	141	8'1	6'54

Iz tega pregleda je razvidno, da dvig čekovnih vlog ni zajel vseh krajev države enako, največji je bil na področju zagrebške in ljubljanske podružnice.

Narodna banka

Naravno je, da so bile v takih razmerah stavljene tudi večje zahteve na Narodno banko kot regulatorico našega denarnega in kreditnega trga. Predvsem so črpali denarni zavodi s svojih naložb na žiru, nadalje, so se poslužili v obilni meri možnosti eskontiranja državnih blagajniških zapiskov, katerih so imeli veliko v svojih listnicah in povečali so tudi svoja menična in lombardna izposojila pri Narodni banki, izkoriščajoč tako odobrene kredite. Pri tem je pomembno poudariti, da Narodna banka ni napravila tiste napake kot leta 1931., ko je enostavno ukinila vse neizkoriščene kredite in tako odvezla denarnim zavodom v primeru potrebe vsako oporo. Pri presoji razmer na našem trgu ima naslednja analiza stanja Narodne banke v zadnjih dneh svoj velik pomen.

V prvih dneh krize je Narodna banka predvsem odkupovala blagajniške zapise, kakor je tudi razvidno iz naraščanja njenih naložb v vrednostne papirje. V naslednjih dneh je tudi povečala svoja menična in lombardna posojila, kar kaže slika izkazov, kakor jo v naslednjem objavljamo (vse v milij. din):

	vrednostni papirji	menična posojila	lombardna posojila	skupno posojila
22. oktobra 1937	381'6	1.340'87	254'3	1.595'2
31. avgusta 1938	421'0	1.493'4	99'6	1.593'0
8. septembra 1938	409'9	1.520'1	98'1	1.618'2
15. septembra 1938	463'4	1.553'9	99'6	1.653'5
22. septembra 1938	489'5	1.595'4	99'3	1.694'7
30. septembra 1938	489'5	1.877'4	69'85	1.947'6
8. oktobra 1938	489'3	1.897'8	54'8	1.952'6
15. oktobra 1938	489'1	1.879'5	42'7	1.922'2
22. oktobra 1938	488'0	1.866'77	42'9	1.909'65

Iz tega pregleda je razvidno, da je banka še v prvem tednu septembra odprodala nekaj svojih vrednostnih papirjev, v naslednjih dveh tednih pa je nakupila znatne količine državnih papirjev, predvsem državnih blagajniških zapiskov. Posojila banke so bila približno na isti višini kot pred letom dni. Že v začetku septembra so začela naraščati in so naraščala skozi do 8. oktobra. Najbolj so narasla v zadnjem tednu septembra, in sicer skupno za 252'85 milij. din. Toda v drugem tednu oktobra se je vsota posojil že zmanjšala znatno: za 30'37 milij. din. V nadaljnjih izkazih je pričakovati, da se bodo posojila banke še bolj zmanjšala.

V dneh krize so denarni zavodi v prvi vrsti posegli po svojih naložbah na žiru pri Narodni banki, ki so bile zelo znatne, ker so vseeno držali še vedno znatne vsote gotovine v blagajnah, čeprav je šlo izredno mnogo kratkoročnega denarja v državne blagajniške zapiske, ki so postali važen instrument denarnega trga. Tudi druge obveznosti banke so se tedaj znatno zmanjšale, kar kaže naslednja razpredelnica:

	državne terjatve	žiro	razni računi	skupno
22. oktobra 1937	14.1	1.558.3	1.067.3	2.689.7
31. avgusta 1938	26.1	1.021.24	1.167.7	2.215.07
8. septembra 1938	27.3	1.047.04	1.128.26	2.202.6
15. septembra 1938	69.95	1.100.2	1.124.55	2.294.7
22. septembra 1938	38.36	1.112.4	1.094.4	2.245.2
30. septembra 1938	32.2	824.1	780.06	1.636.4
8. oktobra 1938	39.2	1.013.0	786.14	1.838.3
15. oktobra 1938	34.5	1.106.7	859.87	2.001.1
22. oktobra 1938	62.9	1.193.2	904.8	2.160.9

Žirovne naložbe so se v kritičnem zadnjem tednu septembra zmanjšale za 288.3 milij. din, toda že v prvem tednu oktobra so se zvišale zopet nad 1 milijardo dinarjev in 15. oktobra že dosegle normalno stanje pred krizo.

Zmanjšanje naložb na žiru kakor tudi povečanje posojil banke ter nakupi vrednostnih papirjev so dovedli do znatnega povišanja obtoka bankovcev, v manjši meri pa se je izpremenil obtok kovancev, katerega izračunamo na ta način, da odštejemo zaloge kovanega denarja, ki jih izkazuje Narodna banka, od skupno izdanih količin kovanega denarja. Tako dobimo, da je znašal v milijonih dinarjev obtok bankovcev in kovancev skupno:

	bankovci	kovanci	skupno
22. oktobra 1937	5.659.76	831.9	6.491.65
31. avgusta 1938	6.246.2	798.6	7.044.8
8. septembra 1938	6.282.07	804.37	7.086.44
15. septembra 1938	6.327.0	798.5	7.125.5
22. septembra 1938	6.452.3	794.9	7.247.2
30. septembra 1938	7.404.0	814.2	8.218.2
8. oktobra 1938	7.241.1	814.0	8.055.1
15. oktobra 1938	7.065.6	814.9	7.880.5
22. oktobra 1938	6.905.0	818.4	7.723.4

Obtok denarja se je v teku meseca septembra zvišal za 1.173.4 milij. din, toda že v prvi polovici oktobra se je zmanjšal za 337.7 milij. din ali za približno 28.8%, to je več kot četrtino. Naravno je pričakovati v nadaljnjih tednih še izboljšanja, da bomo kmalu prišli na normalno stanje.

Med večjimi izpremembami v izkazih banke v zadnjem poldrugem mesecu je omeniti, da so se obveznosti banke z rokom povečale od 22. do 30. septembra za 300 na 350 milij., od 8. do 22. oktobra pa so se zmanjšale za 120 na 230 milij. din. V prav znatni meri je narasla od 22. do 30. septembra postavka »razna aktiva«, in sicer za 304.25 na 2.469.0 milij. din. Devizni zaklad banke beleži vso dobo stalno povečevanje: od 31. avgusta do 15. oktobra je narasel od 390.9 na 499.1 milij. din, torej za 108.2 milij. din. Za končno presojo izkazov Narodne banke navajamo še skupno one obveznosti, za katere mora imeti banka zlato kritje (t. j. obtok bankovcev in obveznosti po vidu) ter tudi zlati zaklad banke, obračunan po tečajih s premijo, in odstotek kritja:

	obtok bankovcev in obveznosti po vidu milij. din	skupna podlaga milij. din	zlatu v podlagi milij. din	kritje s podlago v %	kritje z zlatom v %
22. oktobra 1937	8.299 45	2.233 64	2.157 04	26 91	25 99
31. avgusta 1938	8.461 3	2.370 1	2.348 2	28 01	27 75
8. septembra 1938	8.484 7	2.371 2	2.349 3	27 94	27 68
15. septembra 1938	8.621 8	2.371 8	2.350 0	27 50	27 25
22. septembra 1938	8.697 5	2.376 4	2.354 0	27 32	27 06
30. septembra 1938	9.040 3	2.423 0	2.354 6	26 80	26 04
8. oktobra 1938	9.079 4	2.431 5	2.356 2	26 78	25 95
15. oktobra 1938	9.065 7	2.431 7	2.356 3	26 82	25 99
22. oktobra 1938	9.065 9	2.432 6	2.357 25	26 83	26 00

Vidimo, da je v zadnjih tednih zlata podlaga bolj ali manj stalno naraščala, zaradi tega tudi odstotek kritja ni padel v toliki meri, kot bi bilo pričakovati samo po naraščanju obveznosti, katere je morala kriti banka. Pri kritju je treba upoštevati, da se računa v prvi številki skupna podlaga (t. j. zlato v blagajnah in v inozemstvu), druga številka pri kritju pa pomeni samo kritje z zlatom, ki se nahaja v blagajnah banke, torej v naši državi.

Naraščanje posojil emisijskih bank, povečevanje obtoka bankovcev in zmanjšanja naložb na žiru ni osamljen pojav samo pri nas, ampak tudi cela vrsta drugih emisijskih bank v Evropi izkazuje te pojave. V naslednjem smo zbrali za nekatere važnejše države višino obtoka bankovcev za najvažnejše termine: konec avgusta, konec septembra in privzeli smo še najnovejši izkaz v oktobru, iz katerega se že splošno vidi zmanjševanje obtoka. Vse podatke smo navedli v milijonih valute dotične države:

	konec avgusta	konec septembra	zadnji izkaz (v okl. datum)
Anglija (funti)	480 4	500 9	476 4 (20. X.)
Francija (franki)	99.065	124.428	113.417 (13. X.)
Nemčija (marce)	7.260	8.413	7.405 (23. X.)
Šveica (franki)	1.555	1.933	1.702 (23. X.)
Holandija (goldinarji)	939	1.053	1.033 (17. X.)
Belgija (franki)	21.115	25.498	22.857 (20. X.)
Poljska (zloti)	1.149	1.547	1.461 (10. X.)
Madžarska (pengö)	606	853	746 (15. X.)
Češkoslovaška (krone)	8 087	8.115	7.715 (15. X.)
Jugoslavija (dinarji)	6.246	7.404	6.905 (22. X.)

Po tej obširnejši analizi razpoložljivih statističnih podatkov, ki je bila potrebna za presojo mehanizma, našega kreditnega sistema, se je izkazalo, da je bilo zelo koristno, da so denarni zavodi zadnje čase stalno pazili na svojo likvidnost, čeprav z velikimi žrtvami za rentabilnost poslovanja. Edino državni blagajniški zapiski so bili njih najbolj donosna kratkoročna naložba in to naložbo so lahko denarni zavodi v polni meri izkoristili. Iz tega vidijo tudi vsi naši čitatelji, da imamo tudi pri nas problem »vročega denarja«, katerega nazivljejo Američani in Angleži »Hot money«. To je plašljiv denar, ki ob vsakem vetriču pobegne iz denarnega zavoda in se v njem niti dobro ne ohladi. Seveda postajajo denarni zavodi bolj previdni pri sprejemanju novih vlog. Nekateri jemljejo vse vloge brez nadaljnega nazaj, drugi zopet zahtevajo, da novi vlagatelji vežejo denar na več mesecev, tretji zopet, kot n. pr. banke, se branijo sprejemati denar od drugih denarnih zavodov ali pa jim plačujejo za tak denar manjše obresti kot doslej, ker tudi same nimajo dovolj donosnih možnosti za plasiranje kratkoročnega denarja. Vse to kaže, da je naše denarno gospodarstvo bilo v sedanji krizi veliko bolj odporno kot doslej, ker je zgrajeno na novih temeljih, da pa bo potrebno še veliko dela, ko bo prišel čas, v katerem bodo denarni zavodi dajali v večji meri kredite gospodarstvu tudi na daljše roke, kar bi najbolj poživilo investicijsko delavnost, ki je temelj vsake konjunkturo.

Državna hipotekarna banka

Poleg Poštne hranilnice nam je na razpolago tudi bilanca Državne hipotekarne banke za konec septembra, iz katere je razvidno, da so v primeri s koncem avgusta

hranilne vloge padle za 219'1 milij. din, vloge v tekočih računih pa so celo narasle za 54'8 milij. din. V ostalem podajamo bilančni pregled Državne hipotekarne banke za junij 1938 (polletna bilanca), za avgust in september 1938 (v milij. din):

Aktiva:	30. junija	31. avgusta	30. septembra
gotovina in blag. zapiski	880'3	695'6	588'75
posojila:			
hipotekarna	1.911'0	1.907'4	1.905'3
na doh. in doklade	1.399'0	1.472'54	1.478'0
vodnim zadrugam	72'2	72'2	72'0
lombardna	81'2	80'76	88'1
meničnohipotekarna	83'6	82'3	81'94
menična	52'7	52'4	58'4
tek. rač. fin. min.	623'85	698'8	669'36
razni tekoči računi	398'7	423'7	477'47
vrednostni papirji fondov	283'6	283'6	283'6
vrednostni papirji	773'5	851'5	796'8
nepremičnine	241'1	258'45	254'04
razna aktiva	207'74	213'66	218'7
Pasiva:			
samostojni skladi	594'7	583'15	580'4
razni skladi	1.584'2	1.608'5	1.645'4
glavnice javnih ustanov	461'4	464'9	469'2
hranilne vloge	1.487'6	1.489'84	1.270'6
razni tekoči računi	1.213'6	1.215'97	1.270'74
tekoči računi fin. min.	66'55	86'3	79'0
zastavni listi in obveznice	665'7	663'14	662'56
predujmi bank	156'16	152'1	149'6
skladi	271'46	274'0	275'0
razna pasiva	507'34	555'0	570'1

Banka je vedno razpolagala z znatnimi likvidnimi sredstvi, ki so ji prišla prav za izplačila vlog v mesecu septembru. Vidimo tudi, da so njena tuja sredstva, v kolikor izvirajo iz skladov, tudi v septembru narasla. Na aktivni strani so se povečala komunalna posojila, nadalje lombardna in menična posojila. Država je odplačala banki nekaj svojih dolgov. Zmanjšala se je tudi postavka »vrednostni papirji« med aktivni. Bilančna vsota banke se je zmanjšala od avgusta na september od 7.092'9 na 6.972'5 milij. din.

Železniška zveza Slovenije z morjem

Že v prejšnji številki smo lahko z zadovoljstvom poročali, da se je premaknilo tudi to vprašanje naprej. Po političnem obhodu, ki je bil zvezan tudi z razlastitvenim postopanjem, je bila že 7. septembra licitacija za prvi del te proge, ki teče po slovenskih tleh, in dne 10. septembra za peti del te proge, ki poteka s hrvaške strani. Toda ta prva licitacija ni uspela, ker je bil proračun za oba sektorja prenizek: za prvi sektor je znašal samo 16 milij., za peti sektor pa 36 milij. din. Prve licitacije se namreč ni udeležil noben ponudnik.

Tako je prišlo do druge licitacije, ki je bila za prvi sektor 12. oktobra, za 5. sektor pa 12. oktobra. Ta licitacija je uspela v toliko, ker se je javilo več podjetnikov in je bila najcenejša ponudba tvrdke Jelšingrad za prvi sektor z 21.160.000 din in peti sektor s 45.170.000 din, torej skupno za oba sektorja 66.33 milij. din, dočim je znašal proračun samo 52 milij. din.

Toda tudi druga licitacija je bila razveljavljena in sedaj je razpisana še tretja licitacija; ta bo za prvi sektor 12. novembra (prvi sektor gre od km 0 do km 8.840), za drugi sektor pa 14. novembra (ta sektor gre od km 40.939 do km 47.660). Upoštevale se bodo le ponudbe, ki bodo za prvi sektor nižje kot 21.160.000 din, za peti sektor pa nižje kot 45.170.000 din. Upati je, da bo vsaj tretja licitacija uspela, da bi se lahko delo začelo čimprej.

Skupni stroški za progo so proračunani na 140 milij. din, vendar bo po dosedanjih izkušnjah stala proga mnogo več. Po programu bi morala biti gotova do konca leta 1944. Pripominjamo, da je železniška zveza Št. Janž—Sevnica že

skoro dograjena (12 km, gradbeni stroški 48.5 milij.) in bo najbrže izročena prometu že v decembru letos.

Iz novega štirimilijardnega posojila se pripravljajo tudi še druga velika investicijska dela (cestna, melioracijska in gradbena). Za cestna dela je določeno 2 milijardi din, od česar dobi Slovenija po izjavi gradbenega ministra g. Stošovića 209 milij. din, kar znaša 10.45%. To je vsekakor ugodnejši odstotek za nas, kakor smo ga bili doslej vajeni. Neprilike so le v tem, da se skušajo licitacije preveč centralizirati v Beogradu.

Novi devizni in trgovinskopolitični ukrepi

Z ozirom na zunanjepolitični položaj je finančno ministrstvo povečalo listo predmetov, ki se smejo izvažati samo proti plačilu v prostih devizah. Ta ukrep je stopil v veljavo dne 1. oktobra 1938, obenem pa je bila razširjena na celo vrsto novih predmetov tudi kontrola uvoza. Kasneje je finančni minister te ukrepe nekoliko omilil, ker se je mednarodni položaj izboljšal.

Za našo devizno zakonodajo je važno, da je finančno ministrstvo odredilo, da so navodila Narodne banke v deviznih zadevah obvezna za vsakogar. V zvezi s tem se je pojavila praktična potreba po kodifikaciji teh navodil, ki naj bi se stalno izpopolnjevala z objavo novih navodil na primernem mestu.

V času od našega zadnjega pregleda sem je bil odpravljen kliring s Švico, Švica pa je uvedla kontingentiranje za uvoz naših proizvodov.

Sicer je bila naša trgovinskopolitična delavnost še vedno znatna. Tako se že delj časa vlečejo zasedanja jugoslovansko-nemškega mešanega gospodarskega (vladnega) odbora, do katerih zaključka je le prišlo 25. oktobra. Težkočo so nastale namreč radi nove znatne okrepitve nemškega deleža pri uvozu v našo državo radi priključitve sudetskoneških ozemelj, nadalje radi novih nemških zahtev za znižanje nekaterih carin in radi potrebe stabilizirati tečaj nemške marke, za kar se imenuje tečaj 14:50 din za 1 marko. Našo državo je obiskal tudi nemški gospodarski minister dr. Walter Funk, ki je potem šel tudi v Bolgarijo in Turčijo. Nadalje so te dni v Beogradu tudi pogajanja za sklenitev nove trgovinske pogodbe s Finsko, ki bi tudi lahko postala važen uvoznik naših proizvodov.

Državne finance

Naše državne finance nudijo nadalje ugodno sliko. Izgotovljen je že računski zaključek za 1937—1938, kar omogoča pregled dosedanjega financiranja države. Iz tega zaključka posnemamo o stanju državnih financ v zadnjih treh računskih letih naslednje podatke v milij. din:

	Dohodki		Izdatki	
	proračun	dejanski	proračun	dejanski
1935—1936	10.249.8	10.000.8	10.249.8	9.562.2
1936—1937	10.323.5	10.571.3	10.323.5	10.058.6
1937—1938	10.910.0	11.987.1	10.910.0	11.083.1
1938—1939	12.180.0	?	12.180.0	?

Iz teh podatkov je razvidno, da izkazuje državno proračunsko gospodarstvo prebitek dejanskih dohodkov nad izdatki za 1937—1938 v skupnem znesku 903.96 milij. din, dočim je znašal ta prebitek v računskem letu 1936.—37. samo 512.8 milij. din.

Pri presoji državnega gospodarstva pa ne smemo upoštevati samo proračunskih dohodkov in izdatkov, ampak tudi gibanje izdatkov na osnovi pooblastil v finančnih zakonih in razne druge dohodke, ki se ne provajajo skozi proračun. Te postavke so izkazane v računu obratne glavnice glavne državne blagajne. Kolikor je presežkov po proračunu, pridejo ravnotako med dohodke obratne glavnice glavne državne blagajne. V letu 1937.—38. so dohodki tega računa presegali izdatke za 35.76 milij. din. V računu obratne glavnice glavne državne blagajne so bili izvršeni znatni odpisi, o katerih podrobnosti še niso objavljene, vendar moremo sklepati, da je bilo izločenih mnogo aktivnih postavk, katerih nikakor ni bilo mogoče vterjati in so se tako leta in leta vlekle te fiktivne postavke skozi državne knjige. Na koncu leta 1937.—38. je imela glavna državna blagajna razpoložljive glavnice 83.9 milij. dinarjev.

V tekočem letu pritekajo državni proračunski dohodki zadovoljivo. Znašali so v milij. din:

	1937	1938
april	794	875
maj	909	1003
junij	905	898
julij	902	980
avgust	1100	1116

Zaposlenost

Zaposlenost je po podatkih tako Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu kakor tudi Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani še vedno znatna, kar dokazujejo naslednji, do danes razpoložljivi podatki:

	vsa država		OUZD	
	1937	1938	1937	1938
marec	641.131	683.809	86.686	92.317
januar	596.965	621.774	81.943	88.242
februar	606.786	652.444	82.061	90.092
april	661.562	707.375	89.625	96.147
maj	692.973	742.144	95.508	100.416
junij	713.835	760.071	99.603	103.586
julij	707.429	749.202	100.862	103.904
avgust	721.051		102.402	104.416
september	716.674		102.034	103.972

Če primerjamo podatke za 1938 s podatki zadnjega leta, v katerem je bilo ugotovljeno najvišje število zaposlenega delavstva, dobimo, da je bilo leta 1930. največ zaposlenih meseca septembra s 654.966, za katerim je le malo zaostajal junij 1930, ko je bilo zaposlenih 654.948. Če še privzamemo bolniško blagajno Trgovskega bolniškega in podpornega društva, je bilo zaposlenih v vsej državi in v Sloveniji:

	vsa država	Slovenija
junij 1930	654.948	108.511
junij 1938	760.071	112.983

Zaposlenost je od junija 1930 do junija 1938 narasla v vsej državi za 16,05%, v Sloveniji pa samo za 4,1%. Z drugimi besedami povedano: zaposlenost je v drugih pokrajinah države bolj narasla kot v Sloveniji. Če izvzamemo Slovenijo, potem je zaposlenost narasla od junija 1930 do junija 1938, t. j. v enem konjunkturnem ciklu, od 546.437 na 647.088 ali za 18,4%, kar je znatno več kakor v Sloveniji.

Povprečna zavarovana mezda je sicer v vsej državi od 1936 na 1937 ter od 1937 na 1938 znatno narasla, vendar še ne dosega stanja iz leta 1929., ko je bil izkazan pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev maksimum v znesku 26,95 din povprečno dnevno v septembru tega leta. Letos v juliju je dosegla povprečna dnevna zavarovana mezda za vso državo 23,82 din (lani julija 23,02 din), najnižje stanje od leta 1929. sem je bilo zabeleženo decembra 1935 z 21,48 din povprečno dnevno.

Pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev je bila najvišja povprečna dnevna zavarovana mezda leta 1930. s 26,45 din, letos v septembru pa je dosegla 25,49 din, tako da so mezde v Sloveniji od zadnje krize sem bolj narasle kot v ostalih pokrajinah države (najnižja je bila v povprečju 1935 z 22,40, par pomeni, da tudi v času največje krize pri nas mezde niso tako padle kot drugod v državi in da so naravno prej dosegle povečanje kot v ostali državi).

Naša zunanja trgovina izkazuje v mesecih julij in avgust naslednje rezultate v milij. din:

	Uvoz		Izvoz	
	1937	1938	1937	1938
julij	427.15	403.2	532.56	282.7
avgust	446.34	407.1	606.5	461.85
8 mesecev	3.294.04	3.455.96	3.959.97	3.132.2
9 mesecev	3.782.35	3.824.6	4.551.9	3.259.25
september	488.3	368.64	591.1	395.05

V zadnjih dveh mesecih je bil sicer uvoz manjši kot je bil v istih mesecih lanskega leta, istočasno pa je bil tudi izvoz znatno manjši. Izboljšanje je nastopilo v avgustu, ko je postala naša trgovinska bilanca zopet aktivna, vendar ne v toliki meri, da bi izravnala dotedaj nabrano pasivnost iz prejšnjih mesecev. Skupno je dosegla pasivnost naše zunanje trgovine znesek 295'4 milij. din v prvih 9 mesecih letos, dočim je bila v prvih 9 mesecih lani aktivna za 769'5 milij. din.

Ljubljana, 23. oktobra 1938.

D. P.

KAJ PRINAŠA V ŽIVLJENJU USPEH?

V svojem slavnem delu »Aphorismen zur Lebensweisheit« pravi Schopenhauer: »Popolni svetski človek bi bil tisti, ki bi nikdar ne tičal v neodločnosti in ki bi nikdar ne zašel v preveliko hitrost.« Seveda je to idealna zahteva, kj ji praktično nihče ne more ugoditi, a vsak bo iz lastne skušnje velikemu filozofu pritr dil, da ima prav. V življenju sta potrebni prisebnost (prisotnost duha) in potrpežljivost, ker sicer zamudimo ugodne prilike ali pa nasilno in nespametno prehitimo stvari, ki se hočejo še razviti.

Ali je to vse? Prav za prav ne! S Schopenhauerjem se pač ne bomo prepirali, a prosili ga bomo, da smemo njegovemu izreku nekaj pridejati. Prisotnost duha? Potrpljenje? Da, brez teh dveh lastnosti bi bili zgubljeni. Zakaj? Drugače ne bi mogli občevati s »časom«, ki zahteva od nas mnogo ljubezni, ne pa samo hladne pameti, in čuječo voljo, da nam izkaže svojo milost.

Predstavljam si dva človeka, ki drug drugemu nekaj »pomenita« in ki si hočeta povedati bistvene in odločilne stvari. Zgovorjena sta, da se snideta. Ves vesel ter poln pričakovanja in napetosti pride »on« točno na dogovorjeno mesto. Mnogo ima na srcu, zanj je ta ura usodna; in začne čakati, popolnoma v to usmerjen. Gleda na uro; »tako j mora biti tukaj.« A zgodi se nekaj, česar ni pričakoval. Preide četr t ure, pol ure, »nje« ni. Kaj se je zgodilo? Ali ni prav razumela? Nenadna ovira? Kaj? Čudna mešanica čutov, obstoječa iz nemira, nepotrpežljivosti, skrbi, razočaranja in začudenih vprašanj, se polagoma polasti čakajočega, ki je bil doslej tako pozitivno in harmonično usmerjen. Polagoma se v njegovem duševnem stanju pojavi sprememba, prvotnost in neposrednost zbledita pred dvomi.

Slednjich — polna ura je bila medtem že pretekla — se tako željno pričakovana vendarle pokaže. Seveda opravičevanje in večkrat celó s prav verjetnimi vzroki, in ona misli, da je vse v redu. »Vseeno bi bilo pa dobro, če bi bila prej pogledala na uro!« si misli on. Vse n a k n a d n o govorenje ne pomaga nič, prvotno razpoloženje in lepo duševno čutenje je po večini razdrto; sicer je lahko pozneje še prav prijetno, a do tega ne pride, na kar je on čakal in v kar se je vživel — p r a v a i n z r e l a u r a j e z a m u j e n a. Ne samo živila, ki jih imamo v omari,

morejo zastareti, temveč tudi duševno stanje, in sicer tem hitreje, čim nežnejše je.

Navedeni primer velja seveda samo za prav določene primere. Pa tudi v primerih, ki so manj kočljivi, ni prav, če rečemo: minuta gor ali dol, to ni nič. Veliki bog »čas« je tu čisto drugega mnenja; on zahteva od nas pazljivo uho za tajno nastajanje in nehanje stvari, za njih cvetenje in njih venljivost. Vedno nas opominja, da so vsi naši bistveni čuti v skritem soglasju z njegovim potekom. Neprestano nam pravi: Ne prihajaj ne prezgodaj in ne prepozno, kajti nobeno res pomembno dejanje se ne da doseči izven določenega roka. Slednjič in končno nas čas uči, da življenje v nas in okoli nas ne stoji, temveč raste in se spreminja.

V resnici se dobijo ljudje, ki se jim z občudovanja vredno sigurnostjo posreči, da si izberejo skoraj zmeraj pravi trenutek za to, kar govorijo ali delajo, za kar se odločijo in kar izvršijo. Oni so potrpežljivi tedaj, ko je treba čakati, in oni zagrabijo takrat, ko je čas najbolj ugoden. To so tisti ljudje, ki imajo uspeh in ki jih imajo drugi radi. Kakšen je njih »recept«, v čem je njih »skrivnost«? Ali so to tisti, ki so zelo pametni in ki vse naprej preračunajo? Ne; v njih uspehih tiči nekaj drugega: oni imajo takt, sluh življenja. Ali se tega zadevajo ali ne, je vseeno, imajo pač čut za pravi trenutek, in dobili so ga, ker so razumeli, da je naše življenje sestavljeno iz živih »situacij« ter da ga živimo v tekočih notranjih in zunanjih dogodkih. V največjem in najmanjšem, v zgodovini in dnevnih borbah posameznega človeka je ta vrsta takta in živega ritma, ta sluh za življenje, ono, kar ustvarja.

Da to v polnem obsegu razumemo, pogledajmo le obratno stran, pri čemer se pomudimo pri bolj preprostih plateg življenja. Če nas kdo na primer zbudi iz zdravega spanja, da obravnava z nami kakšno stvar, za katero bi bil še drugi dan čas, potem pač nima živega takta, nima pravega sluha in bo povzročil samo zamero in nevoljo. In tudi oni nima pravega sluha, ki nam pove kakšno neprijetno resnico ravno tedaj, ko smo najmanj za to razpoloženi, ali pa ki pride k nam s prošnjo takrat, ko imamo vse roke polne dela. Tudi to ni znak prevelikega sluha, če nam kdo stavi duševne ali materialne zahteve, pa najsi so še tako opravičene, ravno tedaj, ko smo sami v težavnem notranjem ali zunanjem položaju.

Toda tudi sami proti sebi moramo biti polni sluha v živem pomenu besede. Ali je pravilno, da se spuščamo v našem osebnem življenju v stvari, za katere nismo v tistem trenutku zadosti močni in sigurni? Gotovo ne. Po možnosti moramo čakati na ugodni trenutek in ga takrat dobro izrabiti; tudi če imamo pred seboj kakšno važno delo, se ga ne smemo lotiti takrat, ko nismo dobro razpoloženi; počakajmo nekaj časa, pa nam bo šlo potem desetkrat hitreje od rok. Seveda ne moremo s tem računati, da nam bo življenje zmeraj naklonilo dosti časa, da si izberemo najboljšo priložnost za naše delo, a v prav mnogih primerih se nam pa le posreči.

Vsakdo more pri oblikovanju svoje usode, pri svojem delu in v svoji odgovornost pokazati oni živi takt, sluh za življenje, ki je slednjič čisto preprosto naš notranji glas, govoreč nam: **V s e o b p r a v e m i n z a t o o b n a j b o l j š e m č a s u !** Kakor nam sadje pokvari želoдец, ki še ni zrelo ali pa je prezrelo, tako nam škodujejo ali zamujene ali pa umetno tvorjene prilike. Bog »čas« ne mara ne zaspancev in ne ljudi, ki ne znajo čakati. In oni je v življenju najmočnejši, ki čuti z živim in ob njem raste.

Zagrabiti ob pravem trenutku in znati čakati na ta trenutek!

TRST

V Trstu se je obrnilo na bolje. Blagovni promet prvih letošnjih sedmih mesecev je bil za 6 odstotkov večji kot v istem lanskem času; uvoz je znašal 1,369.000 ton (lani 1,178.000 ton), izvoz pa 531.000 ton (lani 609.000 ton), skupni promet 1,900.000 ton proti 1,787.000 tonam.

Tranzitni promet, ki ima v blagovnem prometu Trsta prvo vlogo, je močen steber v gospodarstvu Trsta; druga dva stebra sta plovba in ladjedelništvo. Od okoli treh milijonov ton prometa v preteklem letu sta prišla dva milijona ton na tranzit. Skoraj polovico tranzita sta prevzeli Nemčija in Avstrija; 600.000 ton je šlo preko Avstnije v Češkoslovaško, Svico in Poljsko — od tega v Češkoslovaško 500.000 ton, 200.000 ton direktno v Jugoslavijo in 268.000 ton preko Jugoslavije v Ogrsko. Skrbí povzroča padec izvoza, kar je posledica manjših pošiljk iz Avstrije. Sicer je pa nerazmerje med uvozom in izvozom stara rana Trsta, javljajoča se že v bivši Avstro-ogrski.

Drugi važni vir dohodkov Trsta je plovba, sloneča predvsem na »Llod Triestino« in na podružnici družbe »Italia«. »Tržaški Lloyd« je bil ustanovljen že leta 1836., razpolaga z glavnico 600 milijonov lir, ima 25 ladij z vsebino 200.000 ton ter oskrbuje promet z Daljnim vzhodom, Avstralijo, Južno in Vzhodno Afriko. Podružnica družbe »Italia« (delniška glavnicca 500 milijonov lir), ima 22 ladij z 200.000 tonami ter oskrbuje promet z Ameriko. Dalje je še okoli 30 majhnih družb, ki imajo svoj sedež deloma na Reki in v Malem Lošinju ter oskrbujejo promet po Jadranskem in Sredozemskem morju. Po novi ureditvi italijanske plovbe, o kateri je »Trgovski Tovariš« že poročal, ter po vpostavitvi modernih brzoparnikov se je promet zelo poživil in je postal prav važen dobavitelj deviz. V devizni bilanci Trsta ima plovba z 200 milijoni lir dohodkov iz tovarnine ter 60 milijonov lir dohodkov iz potniškega prometa najvažnejšo vlogo. Sledijo dohodki železnice s 100 milijoni lir, dohodki pristanišča zopet s 100 in prav tako dohodki ladjedelništva s 100 milijoni lir. Od te skupne vsote v znesku 560 milijonov lir moramo odšteti okoli 40 milijonov lir kot izdatke italijanskih ladij v inozemskih pristaniščih, tako da ostane okoli 520 milijonov lir kot donesek Trsta k »valutarični avtarkiji« Italije.

Ladjedelništvo je zastopano po družbi »Cantieri Riuniti dell' Adriatico« z delniško glavnicco 100 milijonov lir, ki obsegajo skupaj s podjetjem Ansaldo v Genovi devet desetih vse italijanske ladje-gradbene industrije. »Združene ladjedelnice Jadrana« so nastale leta 1930. z reorganizacijo in združitvijo sedmih podjetij. Med njimi omenimo ladjedelnice sv. Marka, ustanovljene že skoraj pred 100 leti, ki gradijo vojni ladji »Roma« in »Vittorio Veneto«, vsebujoči po 35.000 ton; dalje ladjedelnice v Tržiču (Monfalcone), ki so zgradile znane motorne ladje tipa »Oceania«; druge ladjedelnice izdelujejo težke ladijske motorje, turbine, hidroplane, žrjave, kotle itd. »Združene ladjedelnice« predstavljajo torej ogromen kompleks delavnic, ki zaposlujejo veliko število delavcev. Imena podjetij nam pravijo, da so delavnice nanizane po vsem krogu Tržaškega zaliva v razdalji okoli 20 km. Čeprav dobiva ladjedelništvo zelo veliko naročil iz Italije same in iz inozemstva — šele pred kratkim so naročili Filipini tri ladje po 8500 ton —, vendar ladjedelnice niso polno zaposlene. Predvsem se slišijo pritožbe o neredni dodelitvi naročil od strani italijanske vlade in od strani plovbnih družb, tako da ladjedel-

nice ne morejo vzdrževati enakomernega poteka zaposlitve. Dalje se kažejo tudi kvarne posledice obotavljajoče se dodelitve surovin ladjedelnicam. Ko je bil Mussolini zadnjič v Trstu, so mu vse to povedali.

Vlada je z zakonom od 10. avgusta 1928 uvedla priprave za stvaritev industrijske cone v Tržaškem zalivu, ki naj bi obsegala bližnjo okolico Trsta in Trst sam. Zakon je predvideval poleg davčnih olajšav, ki so v takih slučajih običajne, tudi zgradbo prostih skladišč v tej novi coni. Čeprav so popusti prometnih stroškov pri novih podjetjih šli do 20 odstotkov, je vendar začetno ustanovitveno veselje kmalu ponehalo. V zadnjem času zaznamujejo eno samo ustanovitev (1937), petrolejsko rafinerijo »Aquila« z letno kapaciteto 350.000 ton. Napovedano zboljšanje gospodarskega udejstvovanja bo morda dovedlo do številnejših ustanovitev avtarkičnih podjetij v novi industrijski coni. Tako bo delniška družba »Industrijska cona pristanišča Trst«, ustanovljena za izvedbo zakona in za pospeševanje ustanovitve novih industrij, dobila zopet več zaposlitve kot je je imela v zadnjih letih. Tudi stare, že v avstro-ogrski monarhiji obstoječe industrije — plavži, tiskarne, strojne tekstilne, kemične, konzervne, cementne, lesne itd. tovarne — gledajo z velikim pričakovanjem na bodoča naročila in na dodelitve dela.

V Trstu so pa prišli do prepričanja, da se mora državni pomoči pridružiti tudi zasebna iniciativa, če naj bo bodočnost Trsta trdnejša in varnejša. Vedno pogosteje in jačje se sliši zahteva, naj Trst svoje udejstvovanje pospeši in zboljša ter da naj s kolikor mogoče bogatimi blagovnimi skladišči postane važen posredni trgovec za balkanske dežele. K temu pride še tretji činitelj, ki je važen za bodočnost takega na mednarodno blagovno izmenjavo navezanega pristanišča: razvoj svetovne trgovine in svetovnega gospodarstva, kojega pozitivne posledice mora država s pametnimi trgovskimi pogodbami po možnosti nakloniti svojim važnim trgovskim mestom.

Od Mussolinijevega obiska so Tržačani veliko pričakovali in še pričakujejo, vedó pa, da si morajo tudi sami prizadevati za boljšo bodočnost svojega pristanišča.

HENRY FORD — 75 LETNIK

Letos je dosegel starost 75 let. Od danes živečih mož gospodarstva pač nihče na svetu ni tako znan kot Henry Ford, ameriški avtomobilni kralj, med najbogatejšimi ljudmi na svetu ali pa sploh najbogatejši, izdelovalec 25 milijonov avtomobilov, ki so v vseh kotih našega planeta naredili njegovo ime za pojem. Sedaj je na večeru življenja, kojega vsebina sta bila delo in uspeh.

Kot sin irskega naseljence se je rodil H. Ford l. 1863. na neki ameriški farmi. Že kot otrok je kazal veliko tehniško razumevanje, združeno z izrednim veseljem za eksperimentiranje. Že s šestimi leti je vzel žepno uro narazen in jo je zopet sestavil. S štirinajstimi leti je prišel v Detroit (izg. detrójt), kjer je vstopil v neko strojno tovarno kot vajenec. Da si zasluži zraven, kar je bilo za življenje potrebno; je v prostih urah popravljal ure. Poleg tega je pa še vedno naprej eksperimentiral.

Njegove sanje so bile tedaj zgradba parnega voza za poljedelske namene. Ko je bil star 21 let, je to idejo uresničil, pa je kmalu videl, da mora iskati druga pota do voza brez konja; tedaj je spoznal eksplozijski

motor. Sledila so leta trdovrtanega eksperimentiranja. V glavnem poklicu je bil strojnik pri Edison Illuminatig Company v Detroitu, v prostih urah je pa l. 1892. izdelal svoj prvi avto.

Gradba avtomobilov je Forda popolnoma zajela. Pustil je svojo službo in posrečilo se mu je, da je l. 1900. ustanovil družbo za izdelovanje avtomobilov. Samoobsebi umevno so izdelovali avtomobile tedaj v ročnem delu, individualno, po željah kupca, kakor je pač kdo naročil. Družbi se je dobro godilo, a Ford je zaradi nesoglasja kmalu izstopil. Ne vemo, ali so ta nesoglasja nastala vsled drznega predloga Forda, naj se produkcija zviša na en avtomobil dnevno in naj se ne dela več po naročilu.

Ko je bil spet sam, je zgradil več dirkalnih voz, ki jih je deloma sam vodil do zmage in ki so njegov glas kot izdelovalec avtomobilov tako utrdili, da je slednjič kot štiridesetletnik dobil ljudi, ki so prispevali glavnicu 28.000 dol. v gotovini za ustanovitev Ford Motor Co. Ta družba je prevzela izdelovanje avtomobilov na tekočem traku. V prvem letu je znašala produkcija 1708 voz. Leta 1908. so pričeli z množstveno produkcijo znanega modela T in so izdelali v tem letu že 11.000 avtomobilov. Leta 1913. jih je bilo že 218.000, l. 1921. čez 1 milijon in l. 1923 je bil dosežen višek z več kot dvema milijonoma. Tega števila Fordove tovarne niso več dosegle, tudi potem ne, ko so se preustrojile na nov model. Lanska produkcija — 1937 — je dala nekaj nad 1,300.000 voz.

To so na kratko zunanji podatki življenja, ki je le redkokdaj tako uspešno. Le pomislimo: L. 1903. začne ne posebno imovit inženir izdelovati avtomobile in 16 let nato, 1919, je on edini lastnik delnic po njem imenovane družbe ter postane milijardèr v dolarjih; po 20 letih doseže letno produkcijo 2 mil. voz in je največji producent sveta. Sicer ga pozneje General Motors presežejo, a to je skupina več družb. Kako si moremo razložiti ta posebnovrstni uspeh? Kot pravi podjetnik je Ford spoznal bodoči pomen avtomobila, je takoj v začetku vzel v račun veliko potrebo, tedaj še latentno, in je vedno na novo cene zniževal, pri čemer je šel pa njegov račun navzgor. Mogel je biti cenejši kot drugi, ker ni prihajal zmeraj z novimi konstrukcijami na dan, a pri tem trajno zboljševal konstrukcijo, ki je bila enkrat za dobro spoznana. Zniževal je cene in zviševal je mezde. L. 1915. je vpeljal najmanjši dnevni zaslužek 5 dol. in ga je v povojni dobi potisnil še navzgor. Mogel je to narediti, ker so obenem v še večji meri rasli tudi delovni uspehi delavcev; kajti potek produkcije je bil do skrajnosti preracionaliziran in prav tako tudi tempo dela pospešen. Čeprav v krizi Ford ni mogel držati minimalnih mezd, je vendar vedno ostal zvest načelu kolikor mogoče nizkih cen in kolikor mogoče visokih plač.

V bistvu poznamo dve vrsti podjetnikov; glavni cilj ene vrste je dosega moči in bogastva, pri čemer je pa bogastvo tudi le sredstvo za moč, pri drugi vrsti je pa vse mišljenje osredotočeno le na delo. Ford pripada brezpogojno drugemu tipu. Njegovo življenje je bilo delo brez počitka in če pravi, da je »dolžnost služenja prava dolžnost«, to pri njem gotovo ni fraza. Smatra se za nosilca poslanstva, da osreči svet s kolikor mogoče cenenimi avtomobili. Več kot enkrat je dejal, da upravlja svoje premoženje le kot pooblaščenec naroda; previški morajo priti zopet nazaj v službo produkcije. Ni pristaš sistema, kateremu je vse razen dobička le potrebno zlo. Značilno za Fordove nazore je, da je svoje vojne dobičke v višini 29 mil. dol. oddal državi. Denarni zaslužek je zdaj nekakšen

odpadni produkt njegovega dela. Dejal je некоč: »Gradim avtomobile, in če pri gradbi zaslužim denar, je to stranska stvar.«

Ali je pri vsem tem Ford socialen? On sam je rekel: »Če mi industriji ne pripomoremo k rešitvi socialnega problema, je naša prva naloga neizpolnjena.« Dolgoleten njegov sotrudnik ga slika kot človeka, ki je nenaklonjen vsaki dobroti v obliki miloščine, ki pa zelo gleda na to, da dobi delavec zadostno minimalno mezdo, in ki je pri veliki sprememljivosti in neizenačenosti svojega značaja tudi zmožen, da brezobzirno tudi take ljudi postavi na cesto, ki so se pri delu prav dobro obnesli. Pri svojih nazorih misli Ford pač tudi na to, da se mu bo vse, kar bo v socialnem oziru dobrega naredil, v kakršni koli obliki zopet povrnilo. To velja zlasti za vzorne, od njega vzdrževane šole za vzgojo naraščajajo, pri čemer pa s štipendijami, oskrbo in delovnimi oblekami obdarovani gojenci pozneje nikakor niso prisiljeni, da stopijo v službo Fordovih tovarn.

Kot osebnost je Ford simpatičen. Živi zelo sam zase in porabi za svojo osebo prav malo od svojega denarja. Vprašali so ga, zakaj si ne sezida palače; rekel je, da ne mara številne služinčadi. »Najrajši imam še zmeraj krompir v oblicah in ne bilo bi mi prijetno, če bi stal kakšne neotesanec za mojim stolom in bi se sam pri sebi smejal, ko bi me videl, kako slačim krompir iz njegove rjave odeje.« Nad kamini njegove hiše v njegovem rojstnem kraju Deaborn je napisano: »Tista drva, ki si jih sam nasekal, grejejo dvojno.« Rad ima otroke in živali. Čut tradicije, ki se nam ne zdi prav nič ameriški, ga je napotil, da je zgradil okoli svoje delavnice kot nekakšen naravni zaščitni park vas, ki tako rekoč ne sliši v sedanjo dobo in je čas tam, rekel bi, mimo šel. Hiše so zgrajene v slogu leta 1850., po cestah prometuje stara poštna kočija in svetiljo petrolejske svetilke, mlin na veter in parnik na kolo sta nekakšnji stari strašili, in noben avto ne sme v to vas!

Ford je hotel biti tudi politik. Kot prepričan pacifist se je peljal v decembru 1915 s svojo »mirovno ladjo« v Evropo, upajoč, da bo med vojskujočimi strankami napravil mir; evropske razmere so mu bile pač neznanne. Gospodarsko-politično je Ford nasprotnik vseh državnih ukrepov, ki hočejo dejati vse na eno kopito. Kako zdravi so nekateri njegovi nazori, nam pravi njegova trditev, da se kriza ne da preprečiti z omejitvijo dela, temveč s pomnoženim delom in da se revščina da ozdraviti le z delom, ne pa s špekulacijo.

Ford ni postal velik kot gospodarski politik ali filozof, temveč kot podjetnik. On ni velik izumitelj, a našel je nove metode, ki so mu prinesle velikanske uspehe, kakršni so le v Ameriki mogoči. Seveda je pa Ford moral tudi spoznati, da ima vsak razvoj svoje meje in da njegov recept ne more biti za vse čase veljaven.

ZBOLJŠANJE V USA

Mesec september je za konjunktorni razvoj Zedinjenih držav odločilnega pomena, in potek v tem mesecu odloča v veliki meri o tem, ali bodo novi pozitivni poskusi vlade imeli uspeh, ali bo gospodarska okrepitev, ki se je javila že v juliju in avgustu, trajna, in slednjič, ali počiva gospodarska obnova na zdravem temelju.

Kako se je splošni položaj industrije od majske depresije že zboljšal, nam kaže najbolj indeks zveznega rezervnega urada o industrijski produkciji: narasla je od 76 v maju na 77 v juniju, 83 v juliju, 87 v avgustu ter 88 v septembru; upajo, da bo do konca leta prišla na 100. Samo na sebi so tega poživljenja zelo veseli, vidi se pa, da stabilizacija ameriškega gospodarstva še ni dosežena. Zlasti se je poživljenje pokazalo doslej v tekstilni in papirni industriji in predvsem v stavbni obrti, kar je morda merodajne važnosti. Obnova naj izhaja namreč to pot od industrije produkcijskih sredstev, in so pričeli sedaj delati z vso vnemo na stavbnem trgu, deloma iz političnih in socialnih razlogov. Izdatki vlade v obliki posojil in direktnih podpor so narasli od proračunskega leta 1933/34 do sedaj od 6500 na 9100 milijonov dolarjev. Dvig za poživljenje industrije produkcijskega blaga je bil pa še hitrejši, od 1170 na 3380 mil. dol. Letos bodo izdali za gradbene namene javnega in zasebnega značaja skoraj 5500 mil. dol. napram 300 milijonom v proračunskem letu 1933/34. Samo že gradba stanovanj bo letos petkrat večja kot je bila pred petimi leti. Sicer sloni poživitev stavbne industrije skoraj izključno na velikopotezni dodelitvi kreditov in podpiranju od strani države, a gotovo je, da sedanja izredna pomnožitev stavbnega delovanja ne bo brez vpliva na splošno gospodarstvo. Odlomek iz gospodarskega razvoja Zedinjenih držav v zadnjih mesecih nam kaže sledeči seznam, ki potrjuje dobro tendenco na skoraj vseh poljih.

V rsta	Junij	Julij	Avgust	Sept.
Plavži v obratu	70	77	89	96
Produkcija surovega železa v 1.000 t	1.062	1.202	1.494	1.680
Produkcija surovega jekla v 1.000 t	1.638	1.982	2.547	2.658
Produkcija avtomobilov v 1.000 kosih	175	141	90	80
Prodaja podjetja Woolworth v mil. dol.	23 ²	22 ⁷	22 ⁶	23 ⁵
Obračunski promet bank v milij. dol.	26.300	24.000	22.000	24.100
Število konkurzov	1.018	995	974	866
Stavbno delovanje v milij. dol.	251	240	313	—
Poraba kavčuka v 1.000 t	30 ⁶	32 ²	38 ²	—
Uvoz blaga v milij. dol.	146	141	166	—

Nekatere postavke nam pravijo, da Amerika še nikakor ni na poti do prejšnje prosperitete, a vendar gre krepko navzgor. Tudi borza si je od konca septembra naprej hitro zopet opomogla ter je popravila zgube iz tednov krize. Politična napetost je nadaljevanje v gospodarskem poživljenju nekoliko ustavila, a sedaj pričakujejo zopet hitrejšega tempa. September je v Zedinjenih državah pričetek zimske sezone. Ke so Zedinjene države za razvoj svetovnega gospodarstva tako zelo važne in imajo one v marsičem ključ v rokah, moramo le želeti, da se sedanji ugodni razvoj le že okrepi in pospeši.

MEDNARODNA KONFERENCA ZA UPORABO LESA

Cetrta mednarodna konferenca za porabo lesa, ki se je vršila v sredi septembra v Bruslju, se mora označiti kot posebno uspešna. Zanimanje za razna vprašanja je bilo zelo živahno. Posebna pozornost je veljala

vprašanju o cenitvi trdnosti lesa; to vprašanje so smatrali delegati za tako važno, da so za bodoče mesece določili poseben delovni program in da so tudi sklenili, da se bo na prvi bodoči konferenci zopet o tem govorilo. Tudi v vprašanju porabe lesa pri gradbi vagonov se je marsikaj razčistilo. Za porabo odpadkov so bile pokazane nove možnosti. Glede porabe lesa pri gradbi aeroplanov, se je moglo na podlagi najnovejših izkustev ugotoviti, da morejo tehnične lastnosti lesa dvigniti les bistveno nad vsako drugo snov za ta posebni porabni namen; zato uporablja moderna aeroplanska tehnika les v vedno večji izmeri.

Konferenca je bila uspešna tudi zato, ker je bila udeležba kljub kratki pripravljalni dobi tako številna. Na prvi konferenci leta 1935. je bilo zastopanih samo 11 držav, na drugi l. 1936. že 21, na tretji l. 1937. v Parizu 26 držav in tri mednarodne organizacije in letos na četrti v Bruslju 32 držav in štiri mednarodne organizacije, kar je spričo septemberskega političnega položaja še posebno omembe vredno. Tudi so ugotovili, da je razumevanje za važnost problemov porabe lesa vedno večje ter da se je cela vrsta novih držav začela za te probleme resno zanimati; tako Jugoslavija, Ogrska, Romunija, Holandija, Nova Zelandija, Kiper in južnoameriške države. Te države imajo tudi namen, da pristopijo v kratkem odboru za porabo lesa kot aktivni člani. Tudi članstvo Zedinjenih držav se more na podlagi pogovorov z ameriškim zastopniki smatrati za gotovo dejstvo.

TRAJNO DOBRA ZAPOSLENOST V SVETOVNI GRADBI LADIJ

»Lloyd's Register of Shipping« poroča, da je bilo na koncu drugega četrtletja l. 1938 v gradbi 801 trgovskih ladij z 2,830.000 brutoregister-tonami vsebine proti 827 in 2,890.000 na koncu prvega letošnjega četrtletja. Na čelu je zopet Velika Britanija z 222 ladjami (na koncu marca 239) in 1,040.000 tonami (1,090.000). Druga je Nemčija s 147 (134) ladjami in 400.000 (370.000) tonami. Med gradbami vidimo med drugim parnik s 40.000 tonami (Vel. Britanija), dva parnika med 30.000 in 40.000 tonami (Vel. Britanija in Francija), dva parnika med 25.000 in 30.000 tonami (Vel. Britanija in Zedinjene države), tri motorne ladje med 25.000 in 30.000 tonami (Vel. Britanija, Italija in Nemčija) ter eno motorno ladjo med 20.000 in 25.000 tonami (Nemčija). Število gradečih se tanknih ladij (za prevoz tekočega goriva) je navedeno s 111 (105), njih tonaža pa z 930.000 tonami (870.000). Na prvih dveh mestih sta zopet Velika Britanija in Nemčija s 35 (31) in 16 (16) ladjami ter 290.000 (240.000) in 160.000 (140.000) tonami. V teku drugega letošnjega četrtletja je bilo vzetih v delo 272 (v prvem četrtletju 282) ladij s 720.000 (610.000) tonami; v morje spuščениh je bilo v istih dveh razdobjih 302 (235) ladij z 850.000 (630.000) tonami. — Zaposlenost v gradbi ladij v tekočem letu se smatra vobče kot prav dobra.

Tujski promet v Jugoslaviji

je izkazan v prvih osmih letošnjih mesecih s 557.740 osebami in z 2.959.833 nočišči proti 510.609 in 2.833.739 v istih lanskih mesecih. Jugoslovanov je bilo letos 388.379, lani 359.665. Vidimo, da je bil promet letos nekoliko boljši kot lani. Leta 1937. so znašali dohodki iz turizma po cenitvi ministrstva za trgovino in industrijo 961.750.000 din proti 845,5, 827,15, 811 in 701 milijonom v letih 1936., 1935., 1934. in 1933. Kakor vidimo, so se dohodki iz turizma stalno množili. Na turistične kraje v ožjem smislu je prišlo lani 445 milij. din, na turistične kraje klimatsko-obrežnega značaja 202 milij., na turistične kraje klimatsko-gorskega značaja 102 milij., ostalo pa na kopališča.

Nova tovarna konzerv v Jugoslaviji

Zagrebski trgovec Vlado Radan se pogaja z občino Bjelovar glede dovoljenja za zgradbo tovarne konzerv v Bjelovaru, ki naj bo največja v Jugoslaviji. Tovarno bi financiral neki ameriški koncern in bi imela dnevno kapaciteto enega vagona konzerv, ki bi obstajale iz govejega, svinjskega in perutninskega mesa in bi šle v Švico in Francijo. Občina naj bi dala določene ugodnosti.

Moderniziranje našega trgovskega brodovja

Naše trgovsko brodovje je močno zastarelo in je povprečna starost ladij daleko nad povprečno starostjo svetovne tonaže. Ker so bančni krediti dragi in je investicije za plovbo težko dobiti, se obnova trgovskega brodovja ne vrši v zadostni izmeri. Sedaj bo Državna hipotekarna banka osnovala poseben oddelek za plovne kredite, da pripomore stremljenju za obnovo našega trgovskega brodovja do novega pogona. — Na koncu letošnjega julija je znašala tonaža našega trgovskega brodovja 412.940 brutoregister ton in je bilo zaposlenih na ladjah 32.760 mornarjev. Brodovje obstoji v prvi vrsti iz 61 ladij, ki so sposobne za visoke plovbe in kojih tonaža znaša 318.626 ton, kar je ca 77% vsega trgovskega brodovja.

Zunanja trgovina Jugoslavije

V prvih osmih letošnjih mesecih je znašal izvoz Jugoslavije 3132,2 milij. din (lani v istih mesecih 3959,9), je padel

torej napram lani za ca 21%. Nasprotno je pa uvoz narasel od 3294 milij. na 3455,9 milij. din ali za 4'9%. Velika lanska aktivnost se je spremenila letos v močno pasivnost. Ker se pa pasivnost od julija dalje polagoma manjša, upajo v gospodarskih krogih, da se bo v tekočih mesecih še bolj zmanjšala oziroma da bo celo prešla v aktivnost. Saj naši izvozni meseci šele prihajajo. Vsekakor je pa razlika od preteklega leta vendarle zelo velika.

Inozemska glavnicna v jugoslovanski tekstilni industriji

Od 294 jugoslovanskih tekstilnih tovarn, v katerih je zaposlenih 60.000 delavcev, je 24 takih, ki izkazujejo precejšnjo inozemsko glavnično udeležbo. V vsej naši tekstilni industriji znaša inozemska udeležba 80 milijonov din; od tega pride 57 milijonov na bivšo Češkoslovaško, 17 na Avstrijo, ostalo na Francijo. Poleg neposredne glavnične udeležbe deluje še inozemska glavnicna v obliki kreditov, ki jih navajajo s 314 milijoni din.

Fižol soja v Jugoslaviji

Med koristnimi rastlinami, ki jih v zadnjih letih v Jugoslaviji vedno več pridelujejo, je tudi fižol ali bob soja. Doma je v Mandžuriji in je tam eden prvih predmetov izvoza. Soja je oljnat sadež, ki ga uporabljajo v prvi vrsti za produkcijo olja, za krmila in za izdelovanje kavinih surogatov. Od 26. sept. t. l. dalje veljajo pri nas za prevoz tega fižola znižane voznine.

Narodna banka kralj. Jugoslavije

Naša Narodna banka je spričo zadnje evropske krize izvedla ukrepe, da prepreči posledice politike vlagatelj. Stanje Narodne banke od 30. sept. t. l. izkazuje na aktivni strani zvišanje zlatega kritja za 36,3 milij. din na 1885,6 milij. din. V tednu okoli 1. oktobra je zvišala Narodna banka tudi obtok bankovcev, da izplača eskomptna posojila in da omogoči izplačilo denarja pri raznih zasebnih in državnih bankah in drugih denarnih zavodih. Zato je tedaj obtok bankovcev narasel za 951,6 milij. din na 7403,9 milij. din, a je banka naznanila, da ga bo kmalu zopet znižala na normalno stanje. Vsi smo videli, koliko popolnoma novih bankovcev je prišlo v začetku oktobra v promet.

Gradba cest v Jugoslaviji

Na zborovanju cestne gradbe v Münchenu je govoril inženir Vrhunec o jugoslovanskih načrtih glede gradbe cest ter je dejal, da je tudi Jugoslavija izdelala cestnogradbeni program, ki se bo v bližnjih letih izvedel. V teh letih bo zgrajenih v Jugoslaviji nad 2000 km cest z modernim tlakom itd. Izvedba načrta bo za Jugoslavijo, ki potrebuje kot dežela tujskega prometa prvovrstnih cest, največjega pomena.

Jugoslavija — Zedinjene države

Izvoz Jugoslavije v U. S. A. je znašal v prvih sedmih letošnjih mesecih po naši statistiki 137'6 mil. din, uvoz iz U. S. A. pa 162'5 mil. din; trgovina z U. S. A. je bila torej za nas pasivna. Sploh je v vseh zadnjih letih ta trgovina za nas pasivna, pri čemer pasivnost močno koloba. Ameriška statistika pa pravi, da je obratno in da so U. S. A. v trgovini z Jugoslavijo vedno pasivne. Ta razlika obeh statistik izvira iz okoliščine, da se jugoslovanski produkti izvažajo v U. S. A. večkrat s posredovanjem drugih dežel. Amerika izvažava v Jugoslavijo predvsem surovi bombaž, čigar vrednost prekaša 50% vseh ameriških pošiljk v Jugoslavijo. Poleg bombaža uvažamo iz U. S. A. surovi baker, avtomobile, razne stroje in sestavne strojne dele, parafinovo olje itd. Glavni naš izvozni predmet v U. S. A. je surovi baker (nad 50%), potem hmelj, gradbeni les, opij, cement, rude itd. O naših trgovskih stikih z ameriški Zedinjenimi državami glej tudi članek »Trgovina Jugoslavije v prvi polovici leta 1938.« v številki 7.—8. »Trgovskega tovariša«.

Gradba železnic v Jugoslaviji

V teku zadnjih treh let so posvetili gradbi novih železnic v Jugoslaviji posebno pazno in so od leta 1935. dalje s stroški 633'4 milij. din zgradili 301 km novih prog. So pa to sledeče proge: Veleš—Prilep 85 km, Priština—Peč 82 km, Beograd—Pančevo 21 km, Koprivnica—Varaždin 42 km. V delu je sedaj 296 km, in sicer: Kuršumlja—Priština 68 km, Bihać—Knin 112 km, Št. Janž—Sevnica 12 km, Požarevac—Kučevo 62 km in Ustiprača—Foča 42 km. Od štirimilijardnega notranjega posojila hočejo porabiti za železnice poldrugo milijardo, in sicer: Banjaluka—Čačak 388 km, Črnopolje—Vrbovsko 47 km in Karlovac—Bihać 102 km. Vse imenovane proge naj bodo zgrajene do leta 1944. Vse nove proge 1935.—1944. bodo merile 1134 km; po-

vprečno pride na leto 126 km. Skupni stroški za te proge znašajo 3084 mil. din ali nad 342 milijonov na leto.

Pridelek bombaža v Jugoslaviji

Naš letošnji pridelek bombaža se ceni zaenkrat na 365 ton, kar ne odgovarja pričakovanju, ki je upalo na 500 ton; to bi bila približno dvajsetina importiranega surovega bombaža. Ker bi mogli obdelati samo v Južni Srbiji z bombažem ca. 67.000 ha in če računamo na 1 ha 240 kg pridelka, bi zneslo to okoli 16.000 ton ali 32krat več kot letošnji pričakovani pridelek in bi bila vsa domača poraba krita. Naš bombaž morajo prevzeti jugoslovanske predilnice po predpisani ceni. Na konferenci v Beogradu so pretresali vsa ta vprašanja in je bilo sklenjeno, da morajo prevzeti predilnice v dravski in savski banovini 85% vsega pridelka.

Trepča

Vlada je svojčas izdala našemu največjemu svinčenemu in cinkovemu rudarskemu podjetju »Trepča« nalog, naj zgradi tovarne za predelovanje svinčene in cinkove rude v Jugoslaviji sami. Slednjič so se sporazumeli o zgradbi dveh tovarn, v Zvečanu in v Šabcu. Nato je izdala vlada naredbo o olajšavah za to industrijo, kakor jih je dobil tudi rudnik Bor za svojo elektrolitično bakreno rafinerijo. Po tej naredbi mora »Trepča« predelati vso bakreno rudo doma in niti koncentrat se ne sme več izvažati v inozemstvo. Glede cinkove rude je dovoljen samo izvoz letnega previška nad 10.000 ton in to v obliki koncentrata. Vedno bolj se gleda na to, da se predelajo rude doma, kar je za naše narodno gospodarstvo seveda prav zelo važno.

Za kompenzacijske kupčije med Jugoslavijo in Italijo nameravajo ustanoviti jgsl. gospodarski krogj posebno delniško družbo. V Beogradu so se vršila že zadevna posvetovanja med zastopniki italijanskih industrijskih podjetij in skupino jgsl. gospodarskih zastopnikov.

Vinkoveci zahtevajo nov kolodvor in opozarjajo pri tem na važnost mesta kot prometnega križišča in na njegov pomen v mednarodnem prometu.

Industrijski kataster. Minister za trgovino in industrijo je izdal navodila za zbiranje statističnih podatkov o industriji. Vsi industrijski obrati so obvezani, da vpošljejo podatke o obratih. Kot vir jim služijo trgovske knjige,

računi, listine z zakonito dokazilno močjo ter sploh vsi gradbeni in tehniški objekti skupno z materialom podjetja. Treba je izpolniti posebne tiskovine. Kdor se ne bo držal predpisov, bo kaznovan z zaporom 2 do 5 let in z denarno globo 10.000 do 100.000 din.

Iz jugoslovanskega rjavega premoga hoče neka nemška tvrdka izdelovati bencin in hoče zgraditi zadevno napravo v Jugoslaviji sami. Poskusi s premogom iz Kreke so se dobro obnesli.

Delniška družba za zgradbo silov, o koje ustanoviti smo poročali, bo v kratkem pričela z delom, vsaj s pričetkom prihodnjega leta.

»Glasnik«, glasilo Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine, sept. številka, prinaša razprave o svetovni trgovini v drugem četrtletju 1938., o mednarodnih železniškotransportnih dogovorih, o državnih intervencijah, mednarodni trgovini, dalje gospodarsko kroniko, konjunktorno kroniko, tržne preglede itd.

Družba »Prizad« je z izdajo 10.000 delnic po 1000 din zvišala delniško glavnico za 10 milijonov dinarjev.

Zveza obrtnikov v Osijeku je uredila stalno razstavo obrtniških izdelkov v svojem novem domu v Ulici Kralja Aleksandra 1.

Mednarodno cesto Beograd—Novi Sad bodo razširili na vsako stran za pol metra in bo široka 7 m namesto dose-danjih 6. Odslej bodo po sklepu gradbenega ministrstva sploh vse moderne ceste gradili v širini 7 m.

Neka francoska skupina ponuja Jugoslaviji posojilo v znesku 300 do 400 milij. frankov po 5%. Skupina se zanima zlasti za javna dela v Jugoslaviji. Posojilo bi se izplačalo v gotovini.

V Prevaljah bo v par mesecih pričela obratovati prva tamošnja tekstilna tovarna. Družba se imenuje »Peca d. d. z o. z.« Družabniki so večinoma iz Celja. Družba je vzela prazno poslopje v najem in ga bo adaptirala.

Pri Krupnju v Bosni bodo uredili novo topilnico antimona, ki bo krila v prvi vrsti potrebo Nemčije. Družba »Montania«, ki je tovarno zgradila, dela večinoma z nemško glavnico. Z zgradbo te tovarne postane Jugoslavija eden največjih evropskih producentov antimona.

Bakra je izvozila Jugoslavija v prvi letošnji polovici 16581 ton, v prvi lanski polovici pa 16.264 ton. Skupiček je vsled padca bakrenih cen nazadoval za 82% od 216,5 na 198,9 milij. din. Največ bakra je prevzela Belgija, 6500 ton (lani 4400), dalje USA 6090 (4080),

Nemčija 3485 (6875), ostanek pa Romunija, Anglija in Ogrska.

Svilene preje smo uvozili v prvi letošnji polovici 1050 ton v vrednosti 44'65 milij. din.

Železa in železnih predmetov je uvozila Jugoslavija v prvi letošnji polovici 75.855 ton za 319,7 milij. din proti 66.429 tonami in 268,66 milij. din v prvi lanski polovici. Od gornje vsote 319,7 milij. din pride skoraj polovica — 150,55 milij. din — na fabrikate.

Izvoz Jugoslavije po vodnih potih je dosegel lani skoraj 57% vsega izvoza; pri tem je šlo ca 36% preko jadranskih pristanišč, ca 21% po rekah in nekaj malega preko Soluna. Ostali odstotki so šli po železnici.

Socialno zavarovanih v Jugoslaviji je bilo v zadnjem času okoli 750.000 oseb, med njimi ca 550.000 moških in ca 200.000 žensk.

Na otoku Mljetu, ki ga turisti tako radi obiskujejo, bodo uredili novo ladijsko pristajališče; prav tako tudi pri Ninu v severni Dalmaciji.

Pri Ljubuškem (jugozahodno od Mostara) so naleteli kmetje pri delu na železno in zlato rudo.

Uvoz avtomobilov v Jugoslavijo se je letos zelo pomnožil; v prvi polovici smo uvozili 1799 osebnih in 644 tovornih avtomobilov proti 1208 in 368 v isti lanski polovici. Največ osebnih avtomobilov smo kupili letos v Nemčiji, 1091.

Boksitna najdišča pri Imotskem (Dalmacija) hoče izkoristiti neka družba v Zagrebu, ustanovljena s švicarsko glavnico. Boksit bo porabljen v švicarski aluminijevi industriji.

Pridelovanje lanú hoče vlada pospeševati v prvi vrsti s tem, da se pri državnih naročilih upošteva predvsem domači lan.

V Novem Sadu so ustanovili finančno skupino, glavnica 4 milij. din, ki bo izdelovala različno blago iz umetne smole.

V Šabeu (Srbija) bodo zgradili li-varno cinka. Zgledi vlečejo.

Pridelek konoplje v Jugoslaviji je letos po množini manjši kot lani, po kakovosti pa boljši. Lanski zalog konoplje in tulja je še precej. Pridelovalni areal je letos s 50.000 orali isti kot je bil lani.

V pristanišču Sušak bodo montirali dva nova dvigalna žerjava za dela v skladiščih.

Mnogo jugoslovanskih industrijskih izdelkov bi se moglo prodati v Nizozemski Indiji. Obrniti se je treba na Zbornico za TOI v Zagrebu.

Med Jugoslavijo in Turčijo je bila sklenjena kompenzacijska kupčija; mi damo 30.000 kubikov lesa za zaboje za grozdje in fige, Turčija nam pa da bombaž, volno, premog, fige in lešnike.

Železnica Donava-Sava-Adrija (prejšnja Južna železnica) je znižala delniško glavnico za 21,6 mil. zlatih frankov na 20,72 mil. frankov.

Za dvig sadjereje v Jugoslaviji so se vršili v Beogradu razgovori med merodajnimi osrednjimi mesti in sadnimi strokovnjaki. Gre za desetletko, v času katere naj se sadjereja dvigne. Hkrati bodo gradili sadne sušilnice in sadne konzervne tovarne.

Naše svilene kokone bomo mogli letos v veliki meri izvoziti v Italijo, ker so murve tam slabo uspele.

»La Dalmatienne« bo še v tekočem letu dala v promet šest novih rotacijskih peči najmodernejšega tipa za dobitanje ferromangana s skupno letno kapaciteto 10.000 ton. Doslej je imelo podjetje eno samo tako peč. Surovi material se bo nabavil po večini doma v Jugoslaviji.

Za evropsko carinsko zvezo

Na banketu »Evropske gospodarske in carinske unije« v Parizu je obravnaval predsednik zunanjepolitičnega senatovega odbora Henry Bérenger bodočo gospodarsko in politično vlogo Evrope. Izrekel se je za kolikor mogoče široko gospodarsko zvezo vseh evropskih dežel. V ta namen se mora izgraditi sistem evropskega sodelovanja. Locarno, Stresa in razne osi so danes že odmrle etape, v zraku je nekaj širšega. Voditelji Nemčije in Italije na eni strani ter Anglije, Francije in Rusije na drugi strani so vedno poudarjali, da se Evropa ne sme razdeliti v dva sovražna tabora. Gre torej za to, da se med obema skupinama ustvari nekaj skupnega in da se v to priključijo ostali evropski narodi. Ti razgovori bodo pa le tedaj imeli uspeh, če se istočasno doseže gospodarska in carinska unija med posameznimi evropskimi državami.

Romunski izvoz petroleja

Pri tem petroleju se opaža padec produkcije, eksporta in tudi sprememba v smeri izvoza. Pravkar je izšla uradna statistika o produkciji in izvozu petroleja; primerja prvi polovici let 1936 in 1937. Produkcija v prvi polovici 1937 je padla za 16,1% na 3.600.000 ton. Rafinerije so predelale 3.900.000 ton surovega petroleja ali 13,6% manj kot leta 1936. Izvoz vseh petrolejskih produktov

je padel za 11,9% na 2.900.000 ton. V razdelitvi izvoza na posamezne konsumne države v obeh primerjanih dobach se kažejo bistvene spremembe. Pomnožil se je izvoz v Francijo od 293.000 na 337.000 ton, v Španijo od 54.000 na 102.000 ton; padel je pa izvoz v Nemčijo od 553.000 na 252.000 ton, v Anglijo od 404.000 na 345.000, v Italijo od 430.000 na 272.000, v Avstrijo od 150 tisoč na samo 11.000 ton. O romunskem petroleju krožijo že dolgo časa vznemirjujoče vesti, da bodo sedanji vrelci kmalu izčrpani itd. Vlada si skuša pomagati z otvoritvijo drugih vrelcev. Smo že pisali o tem.

Novi zračni velikani

Pan-American Airways (pan = ves, vsa, vse; air = zrak, way = Weg, pot, cesta, — s = množina), ameriška aeroplanska družba, bo zgradila preokcean-ska letala, ki bodo imela prostora za 100 popotnikov, dalje spalne kabine, obednico, tovorno možnost 13.000 kg itd. Hitrost na uro bo 320 km. Air France pa gradi aeroplane za 40 popotnikov, hitrost na uro 350 km. Nadzorstvo nad ameriškiimi aeroplani bo imel Lindbergh.

Večji svetovni pridelek pšenice

Mednarodni poljedelski zavod v Rimu objavlja poročilo o pridelku pšenice v letu 1937/38. Pri tem izvzamemo Sovjetsko Rusijo in Kitajsko, o katerih še ni uradnih podatkov. Svetovni pridelek razen teh dveh je bil vsled močnega povečanega pridelovalnega areala v omenjenem letu kljub precej neprijetnim vremenskim razmeram obilen in za ca. 9% večji kot pač zelo slabi pridelek leta 1936/37. Vsi kontinenti so dosegli boljše zaključke; največji prirastek so pa dosegle ameriške Zedinjene države.

V skupini izvoznih dežel prekaša skupni pridelek kljub kanadskemu minusu onega iz prejšnjega leta in je tudi znatno večji kot zadnja petletna povprečnost; k temu pripomorejo zlasti ugodni zaključki v U. S. A., v Podonavju, v Indiji in v Turčiji. Izračunjeni zaključki za Argentino in Avstralijo, ki imata letne čase obratno kot mi, so prav tako precej dobri. Skupni pridelek uvoznih držav je bil pa manj ugoden; prekaša sicer prejšnje leto, z ostane pa za petletno povprečnostjo. Upoštevaajoč v pričetku novega letinega leta preostale zaloge od prejšnjega leta, vidimo, da moremo računati z eksportnim previškom za 1937/38 v znesku več

kot 210 milijonov met. stotov, kar je za 21 mil. ali 11% več kot lani; lansko leto je imelo po dolgih letih najnižji izvozni previšek. Od gornje vsote pride 181 milijonov stotov na previšek novega pridelka iz leta 1937., na prejšnja leta pa komaj 29 milijonov.

Verjetna potreba uvoznih dežel se niže ocenjuje kot v letu 1936/37. Evropsko uvozno povpraševanje se giblje okoli 114 milijonov stotov, kar je 5 milijonov manj kot lani, potrebo izvenevropskih uvoznih dežel pa cenijo na 31 mil. stotov ali 14 milijonov stotov manj kot lani. Vsa svetovna uvozna potreba je cenjena torej na 145 milijonov stotov proti lanskim 164 milijonom ali 19 milijonov manj.

Če primerjamo s to uvozno potrebo v znesku 145 milijonov stotov izvozni previšek v deželah nadprodukcije, vidimo, da je mnogo več pšenice na razpolago za izvoz kot jo pa poraba zahteva. Ker je bila produkcija v letu 1937. kljub vobče neugodnemu vremenu večja kot poraba, je po mnenju Mednarodnega poljedelskega zavoda pričakovati za bodoče pšenično leto nadaljnje pomnožitve zalog, če ostane pridelovalni areal isti kot je bil v zaključenem žitnem letu.

446 milijonov dol. za propagando

Pravkar je izšel statistični letopis ameriških založnikov časopisov. Pravi nam, da je bilo izdanih v letu 1937. za propagando, posebno za oglase in lepake, 446 milijonov dolarjev proti 364 milijonom v preteklem letu, kar je 82 milij. dol. ali 23% več. Dohodki iz oglasov so narasli za 12% od 167 na 188 milij. dolarjev.

Udeležba Nemčije v svetovnem gospodarstvu

Nemška agrarna produkcija se je v primeri s svetovno agrarno produkcijo v letih 1928—36 razmeroma ugodno razvijala. Dočim je narasla svetovna agrarna produkcija v omenjenih letih le za 1%, je znašal prirastek v Nemčiji ca. 11,5%; zato je njena udeležba na svetovni agrarni produkciji sedaj večja kot je bila leta 1928. V industrijski produkciji je bil pa razvoj manj enoten. Že do leta 1929. se nemška industrijska produkcija ni tako hitro razvijala kot ona važnih konkurenčnih dežel. V letih krize 1929—32 je po množini celo za tretjino hitreje padala kot svetovna produkcija. Zato razumemo, da nemška industrija kljub hitremu razmahu zaen-

krat še ni mogla doseči svojega deleža v svetovni produkciji. Sedaj se pa zdi, da je dosežen nemški delež v svetovni produkciji leta 1929.; dočim namreč svetovna industrijska produkcija od pričetka leta 1937. dalje stagnira, je nemška blagovna produkcija dalje narasla.

Mac Kenna proti gospodarskemu pesimizmu. Bivši guverner Angleške banke in sedanj generalni direktor Midland Banke Mac Kenna polemizira proti domnevi, da se bo angleška konjunktura z morebitnim nazadovanjem oboroževalnih naročil zrušila. Temeljni stebri konjunktura niso oboroževalna naročila, temveč politika cenenege denarja, ki omogoča industriji, da drži produkcijo na višini tehnike in povpraševanja. Zmerna zaščitnicarinska politika povzroča, da more industrija na domačem trgu popraviti škodo, ki jo je utrpela v mednarodni trgovini. Pred letom 1929. je bilo okoli 25 odstotkov vse britanske produkcije prodanih na svetovnem trgu, danes jih je le še 15. Če se Angliji posreči, da pribori svetovni trgovini zopet prostejše razmere, se bo pojavila nadaljnja konjunkturna doba. Pogojanja z Ameriko tvorijo začetek te svetovno-tržne konjunktura.

Položaj na demantnem trgu. Na svetovnem demantnem trgu vodeči holandski in angleški trgovci se že več let trudijo, da bi ceno demantov za daljšo dobo stabilizirali in bi tako dali demantni značaj vrednotne mere, kot jo ima zlato. O tem je svoj čas »Trgovski tovariš«² že poročal, in se je sedaj to prizadevanje spet pričelo. Nekak uspeh v tej smeri obstoji v dejstvu, da cene demantov v poteku krize niso preveč padle in se tudi v času konjunktura niso preveč dvignile, da so torej že nekako stabilizirane.

Državni dolgovi Francije. V petih letih so narasli za 70 milijard frankov. Pariški »Temps«² jih takole navaja: Na koncu leta 1932. 285'5 milijard franka, 1933. 299'9, 1934. 319'0, 1935. 337'9, 1936. 355'1. Tu niso vključeni departmaji, občine itd. Glavni vzrok tako hitrega naraščanja državnih dolgov so primanjkljaji v rednem državnem gospodarstvu, ki so dosegli n. pr. leta 1933. vsoto 11'5 milijarde frankov, leta 1934. 8'8, leta 1935. 10'4, leta 1936. 7'8 in leta 1937. ca. 7'2 milijarde frankov.

Poljska in Egipt bosta pričeli z izmenjavo blaga v velikem obsegu. Egipt bo daljal bombaž, Poljska pa les in druge svoje produkte. Egiptski bombaž je sicer dražji kot ameriški, a Amerikanci hočejo za svoje blago gotovino.

DRUŠTVENE VESTI

XXXVIII. REDNI OBČNI ZBOR TRGOVSKEGA DRUŠTVA »MERKUR« ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI

Konec

Druga mogočna in epohalna prireditev je bil II. vseslovenski trgovski shod, ki ga je v razgibanih časih po vojski priredilo Trgovsko društvo »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani v veliki dvorani hotela »Union« dne 11. aprila 1920, takoj naslednji dan po ustanovitvi Zveze trgovskih gremijev in zadrug v Ljubljani. Ljubljanski dnevnik »Jugoslavija«, »Slovenec«, »Slovenski Narod« so dne 9. aprila 1920 objavili programatičen prigodni članek dr. Frana Windischerja z naslovom »Pred vseslovenskim trgovskim shodom«. Nevarni časi so bili tisti čas za našega poklicnega trgovca, ki je bil izpostavljen preganjanju in sramotanju. Posebni zakoni in posebno postopanje je bilo vpeljano na škodo trgovca. Shod je bil prava in živa potreba za naše trgovske gospodarje, ki so se v ogromnem številu udeležili te stanovske manifestacije. Zanesljiva poročila navajajo prisotnost 1200 udeležencev. Trgovinski minister je po svojem zastopniku, sekcijem svetniku dr. Rudolfu Marnu pozdravil to prireditev. V imenu Zemalskog saveza trgovaca in industrijalaca v Zagrebu je govoril gospod Rudolf Pilepić, v imenu Zveze industrijcev, nedavno ustanovljene, predsednik Dragotin Hribar, ter predsednik Zveze trgovskih gremijev in zadrug gospod Ivan Jelačin. Trgovinska komora v Beogradu je poslala dolg lep brzojav, ki pozdravlja solidarno konstruktivno delo. Po odličnih referatih poverjenika za javna dela gospoda ing. Dušana Serneca »O trgovini in industriji«, tajnika Slovenskega trgovskega društva »Merkur« Frana Goloba »Organizacija našega trgovstva in pomen trgovine za naše gospodarstvo«, načelnik Gremijev trgovcev v Mariboru gospoda Vilko Weixla »Naša trgovina«, urednika gospoda Franca Zelenika »Naloga gospodarske politike«, predsednika Ivana Jelačina »Slovenski trgovci in obrtna zakonodaja«, odvetnika dr. Josipa Hacina »Naše trgovsko šolstvo«, zborničnega tajnika Ivana Mohoriča »Naše zahteve glede prometa in carinske politike« so bile po živahnih razpravah sprejete resolucije, ki predstavljajo sintezo tedanjih stanovskih zahtev in pravcati program za ureditev najvažnejših gospodarskih problemov v novi državi.

Živo gospodarsko življenje prinaša v novih razmerah nove potrebe in nove zahteve. Poročila o prvih dveh velikih priredbah in manifestacijah trgovske solidarnosti v naši Ljubljani nam jasno in zgovorno svedočijo, kako vsakokratni gospodarski položaj narekuje dnevna povelja in stvarne programe za organizatorno delo vodilnih trgovskih organizacij. Prvi dve manifestaciji, ki sta prominentna pojava v naši gospodarski zgodovini in trgovinski politiki, sta veliki priredbi našega trgovskega stanu po iniciativi in pod vodstvom Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani.

Drugo desetletje v naši mladi državi poteka, kar je skrb za gospodarske in stanovske pride in koristi naše trgovine prešla od prostovoljne naše organizacije kar prirodno v roke Zveze trgovskih združenj in Združenj trgovcev v naših najvažnejših trgovinskih središčih.* Od l. 1934.

* Kot dopolnitev h gornjim zgodovinskim podatkom bodi omenjena še ena velika manifestacija slovenskega trgovstva: III. vseslovenski trgovski shod, ki

dalje pa, kar se je ob prizadevnem sodelovanju tedanjega predsednika Zveze trgovskih združenj za Dravsko banovino g. Josipa J. Kavčiča, ustanovilo v Beogradu Centralno predstavništvo jugoslovanskega trgovstva, je popolnoma pravilno, kakor je to že predvideval in zahteval II. vseslovenski shod v Ljubljani, prešlo vodstvo prizadevanj naše trgovine in trgovcev v naši državi na to osrednjo postavbo trgovske stanovske organizacije. V velikih in načelnih vprašanjih, ki se tičejo celokupne trgovine in vseh trgovcev v naši domovini je treba enotnega vodstva in solidarnega postopanja interesnih zastopstev iz cele države. Prihodnji mesec v dnevih od 10. do 13. junija bo v Ljubljani mogočna stanovska prireditev. Pod vodstvom Centralnega predstavništva je sklican III. Vsesdržavni trgovski kongres v našo belo Ljubljano. Ta vsedržavni trgovski kongres bo tretja in brezdvomno najmogočnejša in najštevilnejša prireditev, kar so jih priredile trgovske organizacije v naši slovenski Ljubljani. Jasno je, da se ne samo vsi gospodarski krogi v Sloveniji, marveč vsa naša javnost ponaša z dejstvom, da je Centralno predstavništvo za svojo tretjo vsedržavno prireditev, za III. Vsesdržavni trgovski kongres izbralo naše gospodarsko in kulturno središče. Naše društvo, ki je v težkih časih zdušno in prizadevno pripravljalo in uresničevalo naš gospodarski preporod, se od srca veseli bližnje mogočne in veličastne manifestačne prireditve celokupnega našega trgovstva v Ljubljani in je prepričano, da bo Ljubljana iskreno in pristrčno sprejela v svojo gostoljubno sredo zastopnike naših trgovskih gospodarjev iz cele prostorne Jugoslavije, ki gre odločno v svojem gospodarskem razvoju v vseh panogah čvrsto naprej. Velik gospodarski dogodek, ki ga pričakuje naša Ljubljana, so si komaj v sanjah mogli misliti naši najboljši trgovski prvaki in vodniki, ki so sredi gromadnih težav utirali pota skromni in neogljeni slovenski trgovini ob početku našega stoletja. Kdor premišlja in preudarja dnevne rede in razpravne predmete opisanih treh velikih gospodarskih manifestačnih taborov v Ljubljani, najcolj jasno vidi, kako se v razpravah, poročilih in resolucijah odražajo vskokratne stanovske potrebe in gospodarske zahteve. Dozna pa tudi velikanski napredek v razvoju. Sliko dobi, kako daleč smo napredovali od skromnih začetkov, ko smo stoprav budili našega trgovskega človeka k stanovski zavednosti in solidarnosti pa do današnjih časov, ko je v svobodni državi organizirano celokupno trgovstvo Jugoslavije v strumni vsedržavni organizaciji, in bo sredi skrbi in dela rekel: Mi gremo naprej!

Poročilo predsednika je bilo sprejeto z odobravanjem.

Društveni tajnik Anton Agnola je podal sledeče tajniško poročilo:

»Z neverjetno naglico se spreminja danes lice življenja. Vsi kontinenti so zajeti od tvorbene sile, pa bilo na političnem ali gospodarskem

pa se je vršil v Mariboru dne 14. avgusta 1932, torej petindvajset let po I. vseslov. trg. shodu. Shod, ki se je vršil pod okriljem Zveze trg. združenj Dravske banovine, je pripravil in otvoril tedanji zvezni predsednik J. J. Kavčič, predsedoval mu je predsednik mariborskega združenja V. Weixl, navzoč pa je bil tedanji trgovinski minister I. Mohorič. Obširno je tedaj poročal o tem shodu 16., 18. in 20. avgusta »Trgovski list«, posebno tiskano poročilo pa je izdala Zveza trg. združenj. Tudi »Trgovski Tovariš« je v števil. 8—9 l. 1932. zabeležil ta dogodek: »Kot tretji mejnik v gospodarskem in kulturnem razvoju naše trgovine in se veseli napredka, ko vidi, da je kleno zrno, ki ga je sejnal Merkur, skalilo, močno pognalo in rodilo stoteri sad.« P. u.

polju, v tehničnem razvoju in miselnosti. Vse te močne komponente se odražajo v dogodkih, ki jih dnevno srečujemo v našem poslovnem delovanju. Če natančneje pogledamo te tvorbe, vidimo, da izhajajo iz žarišč skupnega dela, iz obsega moči posameznih skupin, ki tvorijo celoto in oblikujejo tek svetovnega kolesja. Zamisel, ki je izzorila iz posameznika, prenešana v okvir skupnosti, dobiva svojo pravo moč do ustvarjanja in uveljavljanja. V našem poslovnem delovanju nas je najbolj zajela komponenta gospodarstva in lahko trdimo, da je ta danes najmočnejša in najvažnejša. V njej se odraža moč in sila gospodarskih enot, ves napredek in vse prizadevanje, ustreči zahtevam sedanje življenjske dobe. Kakor je ogromno tovarniško podjetje sestavljeno iz raznih tehničnih in strojnih oddelkov, tako predstavlja tudi gospodarstvo povezanost poedinih delovnih skupin v celoto. Tak majhen del v tem razpreženem kolesju je tudi naše društvo. Čeprav zaostaja na razsežnosti za drugimi gospodarskimi organizacijami, vseeno predstavlja važno sestavno tvorbo, ki prinaša v življenje zamisli, ki jih je rodila dobra volja in moč do ustvarjanja. Čeprav naše prizadevanje ni kos, da dosežemo vse ono, kar nam je začrtalo naše društveno delovanje, vendar nas navdaja prijetna zavest, da smo se z društvom povezali v one vrste, katerim je na tem, da v skupnem in vedrem delu kar največ koristijo poslovnemu človeku in vsej človeški družbi. Zato naj bo vaša zavest do skupnega društvenega dela močna in neomajna in naj daje vedno izraz svežega in plodnega življa.

Predno preidem do nadaljnjega podrobnega poročila mi je srčna potreba spominjati se dne 27. maja 1937 preminulega člana g. Feliksa Urlanca, veletrgovca in posestnika v Ljubljani, ter Vas naprošam, da se v znak sožalja dvignete. Blagopokojnik, ki je bil markantna pojava v poslovnem življenju, je bil dolga leta zvest in vnet član našega društva ter nam je vedno požrtvovalno stal ob strani. »Slava mu«.

Dovoljujem si vam sedaj v naslednjem podatki podrobnejše poročilo o našem društvenem delovanju.

Kakor do sedaj, tako smo tudi v tem letu s posebno pazljivostjo posvečali pozornost naši posredovalnici dela. V tej posredovalnici se zbirajo ponudbe in vprašanja po delovni moči, tako da se tu najlaže srečata delodajalec in sotrudnik. Obvladati ves problem brezposelnosti, ki jo je povzročila današnja težka gospodarska doba, bi bilo našemu društvu nemogoče. Državne oblasti same so morale ustvariti za to zelo važno gospodarsko funkcijo posebne organizacije in vsled tega vrši naše društvo le v manjši obliki svoje delo, kolikor je pač mogoče. Naša posredovalnica ima pa kljub temu svojo staro tradicionalno veljavo, ker je bila ona prva v tem delu ob času prerorenja slovenskega gospodarstva. Če smo do sedaj vsaj v mali skromnosti izvrševali to važno delo, ostaja nam tudi za bodoče naša želja, da ta važen oddelek še nadalje vzdržimo vsaj na isti višini in je moja prošnja do vas, da se naše posredovalnice čim več poslužujete. Poslovnih števil od zadnjega občnega zbora do danes je bilo 64, razposlalo se je 148 obvestil za prosta mesta, teh pa je bilo prijavljenih 35. Ako primerjamo te podatke z lanskimi, vidimo, da je delo v posredovalnici ostalo v istem obsegu.

Nadaljnja smernica v našem društvenem delovanju se izraža na socialnem polju. Že od vsega početka je bila skrb društvenih voditeljev in uprav ta, da je bilo poskrbljeno tudi za vse one, katere je udarec usode privedel v težak položaj, da so bili potrebni podpore in po-

moči. Tudi posledice težke gospodarske krize, ki nas spremlja že nekaj let, niso izostale in tako se dnevno zatekajo v naše prostore premnogi, ki so prizadeti in so izločeni od možnosti služiti si vsakdanji kruh. Tako je naše društvo že od vsega početka ustanovilo »Podporni sklad«, da na ta način z enkratnimi ali večkratnimi manjšimi vsotami in podporami vsaj deloma lajša članom bedo in vsem onim, ki se obračajo na nas v svojih krizih in težavah. V ta fond se stekajo vsa darila in prispevki, ki nam jih naklonijo oblasti, ustanove in vsi oni naši prijatelji, ki vedo ceniti naš visok in dober namen. Ta fond sprejema vse naklonitve onih naših dobrotnikov, kateri slavijo to ali ono priliko v svojem poslovnem ali privatnem življenju in s tem dokažejo svoje polno razumevanje v naše lepo socialno delo. Glavna zasluga, da ta fond vedno lahko razpolaga z majhnimi sredstvi, gre v prvi vrsti našemu predsedniku, ki z zavidljivo vnemo in vztrajno marljivostjo vedno najde novih virov, da iz tega fonda lahko vedno dajemo. Naj mu bo za to požrtvovalno delo izrečena iskrena zahvala in pa vsem onim našim prijateljem in darovalcem, ki so nam na tako lep način izkazali svojo naklonjenost in jih naprošamo, da nam isto ohrnijo tudi v bodoče.

Znano je sedanje dobro prirejanje naših poučnih tečajev. Srečna zamisel, ki se je porodila iz našega skupnega dela, nam je nadela tudi to nalogo, da koristimo vsem onim, ki jim je do tega, da se v svojem prostem času priučijo tujih jezikov in drugih potrebnih predmetov iz trgovskega šolstva, da se s tem lažje usposobijo v svojem nadaljnjem poklicnem življenju. Oprti na uspehe, ki so se pokazali s temi poučnimi tečaji v prejšnjih letih, smo imeli pogum še nadalje prirejati te tečaje in po možnosti še v večjem obsegu. Poučni tečaji so se pričeli dne 11. oktobra 1937 in smo priredili jezikovne tečaje za nemščino in laščino v nižjem in višjem tečaju in tečaj za slovensko stenografijo. Udeležencev v teh tečajih smo beležili okrog 200 in z zadovoljstvom lahko trdimo, da so bili tečaji marljivo obiskovani vse do zaključka. Z veseljem smo ugotovili, da so udeleženci vneto sledili predavanjem in upamo tudi, da jim bo to rodilo obilo koristi v njihovem nadaljnjem življenju. Upoštevaloč današnje težnje smo priredili nekatere tečaje tudi brezplačno, da s tem omogočimo poset čim večjemu številu ukaželjnih, kljub temu, da je bilo treba zato precej gmotnih žrtev. Vendar nas ti stroški niso uplašili in naša želja ostane še nadalje, da vršimo to delo še naprej do uspeha.

Od naših publikacij poznate že vsi dobro »Trgovskega Tovariša«. Pod večšo uredniško roko našega člana tovariša g. Josipa J. Kavčiča izhaja letos že petnajsto leto ta mesečnik in prinaša zanimivosti v raznih gospodarskih in kulturnih zadevah in izvirajo članki od priznanih osebnosti, ki se udelejujejo na teh poljih. »Trgovski Tovariš« izhaja v nakladi 1000 izvodov in ga prejemaajo člani brezplačno. Čeprav skromno v svoji obliki, tvori to naše glasilo živo vez med našimi člani, bodisi v mestih in podeželju. Za odgovorno in težavno uredniško delo pa je potrebno, da izrečem na tem mestu našemu vztrajnemu uredniku tovarišu gospodu Josipu J. Kavčiču za njegovo vzorno in marljivo delo naše priznanje in toplo zahvalo.

Naša nadaljnja publikacija je »Trgovski koledar«, ki si je s svojo skrbno pripravljeno vsebino priboril pot do vsega poslovnega sveta. Ta koledarček izdajamo v nakladi 2000 komadov. Pri oddaji te priročne

knjižice pa imamo žal le premnogo težav in se nam koledarček kljub malenkostni odškodnini, ki jo zahtevamo za to izbrano in obširno delo, žal le prepogosto vrača in ne najde takšnega odjema, kakor bi bil primeren. Čeprav je ta knjižica majhna v svoji obliki, vendar prinaša vrhu naše lepe zamisli, toliko praktičnega gradiva za vsakega poslovnega človeka, da se ponovno obračam na vse naše člane in prijatelje s prošnjo, da naj nam naš koledarček nikar ne zavračajo, kadar jim ga pošljemo. Odgovorno in težavno delo pri sestavi tega koledarja opravlja že dolga leta naš tovariš g. Franc Zelenik, ki s svojim bogatim znanjem in praktičnim izkustvom obvlada vse težkoče odgovornega uredniškega posla in mu gre naša iskrena zahvala.

Društvena knjižnica, ki vsebuje po večini le poslovne spise, je na razpolago društvenim članom v dosedanem obsegu.

Kakor v zadnjih letih tako smo tudi v letošnjem poslovnem letu mesto naše tradicionalne prireditve »Trgovski ples« pokrenili nabiralno akcijo v podkrepitev našega podpornega fonda in za tiskovni sklad »Trgovskega Tovariša«. To akcijo smo izvršili deloma s primernimi dopisi, naslovljenimi na naše širše prijatelje, a vrhu tega sta nam kakor tudi druga leta z veliko vnemo in požrtvovalnostjo priskočili na pomoč naši odlični odbornici gospa Jelka dr. Bretlova in gospa Ivanka Leskovic ter sta z osebnim sodelovanjem mnogo pripomogli do zadovoljivega uspeha te akcije. Ker tvorijo ti prispevki nekako zakladnico, iz katere črpamo sredstva za vse naše podpore in da krijemo velike stroške, ki so zvezani z vsem že omenjenim delovanjem, zato s tega mesta naprošamo vse naše člane in prijatelje, naj nam ostanejo še nadalje naklonejni, kadar se zopet oglasimo in naj nas ne odvrnejo, ker gre za dobro, lepo in vzvišeno stvar. Srčna nam je potreba, da se ob tej priliki zahvalimo vsem našim spoštovanim darovalcem, ki so na tako lep način pokazali svojo dobro voljo in lepo gesto, posebna zahvala pa gre tudi našima obema vrlima odbornicama za njih požrtvovalno delo in trud.

Odgovorno blagajniško delo je bilo zopet v večjih rokah ljubega nam tovariša gospoda Josipa Kreka, ki z veliko nesebičnostjo, vnemo in pravim društvenim idealizmom vrši to delo, pa mu gre za to vse priznanje in iskrena zahvala.

Nadzorstvo nad pisarno je vodil kakor prejšnja leta tako tudi letos sam gospod predsednik in mu gre za njegovo dano mu točnost in vestnost vse priznanje in zahvala.

H koncu naj omenim še stanje našega članstva, in sicer:

14 častnih članov,

34 ustanovnih članov,

49 podpornih članov-sotrudnikov,

266 rednih članov-sotrudnikov,

34 podpornih članov trgovcev,

146 rednih članov-trgovcev,

torej skupno 543.

Tajništvo je prejelo 445 raznih dopisov, odposlanih pa je bilo 309. Odborove seje so se vršile 3, kakor v preteklem poslovnem letu.

Predsednik je izrekel, potem ko se nikdo ni oglasil k tajniškemu poročilu, dolgoletnemu zaslužnemu in marljivemu društvenemu tajniku prisrčno in iskreno zahvalo za njegovo pregledno in obsežno poročilo, podano v izbranih izjavanjih.

Blagajniško poročilo je podal društveni blagajnik Josip Krek, iz katerega posnemamo, da je imela naša blagajna v preteklem koledarskem letu prejemkov din 115.554'— in izdatkov din 118.914'64. Lastna imovina z dne 31. decembra 1937 znaša din 27.176'60. Na upravnih stroških smo izdali 29.110'15. Imovina Podpornega zaklada znaša din 66.418'—. Imovina Jos. Drčarjeve ustanove din 16.000'—.

K poročilu tovariša blagajnika se nihče ni oglasil za besedo. Predsednik je izrekel društvenemu blagajniku za njegovo nesebično, požrtvovalno in prizadevno delo pristrčno in iskreno zahvalo občnega zbora. V imenu preglednikov računov je poročal Franc Zelenik, da sta skupno s tovarišem Ivanom Železnikarjem pregledala društvene knjige in račune in videla, da je poslovanje po knjigah in v blagajni v najboljšem redu. Predlagal je razrešnico društvenemu blagajniku, kar je bilo soglasno sprejeto.

Predsednik je prestopil k volitvam. Občni zbor je sklenil, da se voli vzklikoma. Za predsednika je bil na predlog ravnatelja Martina Spindlerja soglasno izvoljen dr. Fran Windischer. Na predlog predsednika je občni zbor vzklikoma volil za I. podpredsednika Albina Smrkolja, za II. podpredsednika Antona Škrajnerja. Nadalje je občni zbor izvolil vzklikoma dosedanji odbor vnovič v celoti.

Občni zbor je na predlog predsednika soglasno sklenil, da ostane za leto 1938. ista ustanovna, članarina in pristopnina kakor v letu 1937.

Predsednik je povzel besedo in rekel, da ima opraviti ljubo dolžnost. V imenu soglasnega sklepa društvenega odbora je predlagal občnemu zboru, da izvoli tovariša blagajnika Josipa Kreka za društvenega častnega člana. Josip Krek je vsa leta po vojski član uprave našega društva. Od leta 1922. naprej pa ves čas in nepretrgoma društveni blagajnik. Njegovo delo je bilo vsa leta nesebično, zelo marljivo in se je z vso vnetostjo trudil za dobro gospodarstvo v našem društvu. Za to njegovo zaslužno in prizadevno delo zasluži v polni meri najvišje priznanje, ki ga more dati organizacija svojemu članu. Občni zbor je z navdušenjem in odobravanjem pritrdil predlogu in soglasno podelil častno članstvo Josipu Kreku. Novi častni član društveni blagajnik Josip Krek se je v pristrčnih besedah zahvalil za izkazano zaupanje in za iskreno priznanje.

Pri slučajnostih se je oglasil k besedi finančni ravnatelj Martin Spindler in je v daljših izvajanjih spominjal se časov, ko je prišel na službovanje v Ljubljano na mesto davčnega upravitelja. Tedaj so bile vse drugačne prilike in tudi v davčni upravi so po komisijah bili zastopniki kupčijskih interesentov redko naši ljudje. Videl je praktične posledice teh razmer in je stopil v dotiko s predsednikom našega društva dr. Franom Windischerjem, pa je imela njegova opozoritev hitro uspeh, ki se je pokazal pri naslednjih volitvah zaupnikov v davčnih komisijah. Od srca ga veseli, da se je tekom 28 let, kar je on član Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani, matično trgovsko društvo s tako jekleno vztrajnostjo udeleževalo v korist naše trgovine, naših trgovcev in trgovskih sotrudnikov.

Samostojnih predlogov ni bilo došlo. Občni zbor je končal po izpolnjenem dnevnem redu. Predsednik se je zahvalil za udeležbo in zaključil občni zbor.

Trgovsko društvo „Merkur“ za Slovenijo v Ljubljani

vzdržuje posredovalnico za službena mesta v trgovini in kupčijskih obratih že dolgo vrsto let. Posredovalnica je strokovnega značaja in zategadelj posebno priporočila vredna za trgovce in trgovske sotrudnike. Posredovalnica našega društva posreduje brezplačno za vse delodajalce, če so člani društva ali niso. Naša posredovalnica posreduje brezplačno za trgovske nameščence, ki so naši člani. Za nameščence, ki niso člani, znaša posredovalnina 10 dinarjev. Posredovalnica more tem uspešneje delovati, v čim večjem številu se obračajo delodajalci do nje, kadar potrebujejo nastavljenca. Opozarjamo na to našo edinstveno in najstarejšo strokovno posredovalnico in prosimo naše člane, da se oklenejo te društvene naprave in se pridno poslužujejo našega posredovanja. *V jasno korist naše organizacije bi bilo, če bi se naši društveniki, kadar potrebujejo nameščenca, obračali prvenstveno in dosledno do naše posredovalnice ter bi pri nameščanju svojega osebja dajali prednost tistim nastavljencom in nameščencem, ki so člani našega društva.* Načelo »Svoji k svojim« bi se na ta način praktično v živem življenju najlepše uveljavljalo.

Trgovci in trgovski nameščenci, poslužujte se v primeru potrebe naše posredovalnice! Naslov: Posredovalnica Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani.

USTANOVLJENO 1886

VELETRGOVINA

A. Šarabon, Ljubljana

Uvoz kolonialne robe. Veletrgovina z deželnimi pridelki
Velepražarna za kavo. Mlini za dišave
Glavna zaloga rudninskih voda
Ceniki na razpolago!

**KREDITNI ZAVOD
ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO V LJUBLJANI**
PREŠERNOVA ULICA ŠTEV. 50 (V LASTNEM POSLOPJU)

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84, 37-85
Brzojavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo. Safe-deposits i. t. d.

SALDA-KONTE

štrace, jurnale, šolske zvezke,
mape, odjemalne knjižice, risal-
no orodje itd. nudi po izredno
ugodnih cenah

**KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE**

V LJUBLJANI
KOPITARJEVA UL. 6
II. nadstropje

Za naročila vseh trgovskih, uradnih in drugih tiskovin se priporoča

TISKARNA MERKUR
LJUBLJANA, GREGORČIČEVA UL. 23. TEL. 25-52

Večbarvni tisk, rototisk, stereotipija, knjigoveznica